

Het leven van S. Amor, S. Landrada ende S. Amelberga, die gheviert worden te Munsterbilsen, te Maestricht, te Ghendt ende elders

<https://hdl.handle.net/1874/26384>

Het Leuen

VAN S. AMOR,
S. LANDRADA,
ENDE S. AMELBERGA:

Die gheviert worden te Munsterbilsen /
te Maastricht / te Ghendt / en elders.

Wt de Latijnsche exemplaren van Theodoricus Abt, Lauré-
tius Surius, ende Ioannes Molanus, ende M. S.

Verduyft

Door P. CORNELIS THIELMANS, doer
ter tyt Guardiaen van Maastricht.

S. LANDRADA, S. AMOR, S. AMELBERGA.

S. Amor Diaeken Patroon, S. Landrada Maghet ende Funda-
teresse van Munsterbilsen, ende S. Landrada Maghet Dis-
cipulinne van S. Landrada Abdisse.

TOT LVYCK,

By Leonaerdt Streel / gezworen Boeckdrucker.
Anno 1629. Superiorum permissu.

A P P R O B A T I E.

De beschrijvinghe der Legende van S. Amor Confesseur, van S. Landrada maghet, ende S. Amelberga maghet, beschreeuen int Latijn door den E. Abt van S. Tripen Theodoricus, Laurentius Surius, ende Ioanne Molano Doctoor inder Godtheit/ ende gheschreeuen Exemplaren/ ende Lessen die in S. Seruaes Kerck/ esi te Bilsen gebzuyckte worden/door den E. P. Cornelius Thielmans, doen ter tijt Guardiaen van Maestricht/ int Duysch ouerghesedt / is weerdich om ghedzuyckte te worden ter glose Gods/ende der boozschreeuen Heylighen. Gegeuen tot Antwerpen den xvij. Junij des iaers M. DC. lxxij.

L A V R E N T I V S B E Y E R L I N C K
Canonick ende Aertspriester tot Antwerpen, ende Visitateur vāde boecker.

Approbatie vanden E. P. Commissaris Generael.

Approbatione & examine ad id requisitis, & à me visis, facultatem facimus Venerādo admodum Patri F. CORNELIO THIELMANS Confessori & Prædicatori, tunc temporis Guardiano Traiectensi, atque nunc Sororum nostrarum Annuntiarum Antuerpien. Patri Confessario typis & prælo mandandi vitas S. AMORIS Confessoris, S. LANDRADAE Virginis, & S. AMELBERGAE etiam Virginis. Datum in nostro Conuentu Minorum Bruxellensium 22. Iunij, 1622.

Seruus

F. ANDREAS A SOTO *Commissarius*
Generalis, &c.

Bibliotheek
MINDERGEDERS
WERT.

AEN DE VOL-EDELE,
GENEREVSE, WELGHEBORENE
VROUWE,

V. MAGDALENA VAN ELTZ,
PRINCERSSE, ENDE ABDISSE
des Bynen / Adelycken / Werelycken
Stift Munsterbilsen / Heredynen / Wel-
len / Haccourt / Hallemban / Cleynne
Spauwen / Bergh / etc.

HENADIGE PRINCERSSE ;
Alsoo den Heydensche Ora-
teur Cicero seydt, dat die Hi-
storie is een ghetuyghe der tyden , een
licht der waerheyt , meesterisse des le-
uens, ende een boetschapperisse der out-
heyt , soo ist seer oorbarelyck vele hey-
lighe historie te kennen , ende daer in
gheverseert te syn, op dat wy, by exem-
pelen van andere menschen leeren mo-

A 2 ghen

4
 ghen profytelycke dinghen nae te
 volghē, ende schaedlycke te wach-
 ten. Ende op dat van allen mensche
 bekēt worde die edelheyt, ende hey-
 licheyt der Heylighen uwer Kercke,
S. Amoris, S. Landradae, ende S. Amel-
berghae, die te Munsterbilsen eertyts
 hebben ghewoont, ende nu aldaer
 rusten, soo hebbe ick (daer toe ghe-
 beden synde) voor my genomen
 ter eere ende glorie Godts, ende sijn-
 der voorschreuen Heylighen, ende
 uwer heyligher plaetse, ende vergae-
 deringe int licht laeten comen, haer
 lieden heylich leuen ende salighe
 doot: wāt soo die H. Engel Raphael
 tot Thobiam seyde, *Des Conincks*
verholentheden te verborghen is goet,
maer Godts wercken te openbaren, ende
te belyden, dat is eerlyck. Ende soo veel
 te meer heb ick my begeuen tot de-
 sen

fen aerbeyt , eensdeels om dat ick wiste uwe Edelheyt dit werck aengenaem te wesen, eensdeels oock mede, mits dat Heylighen syn van ons Vaderslant, ende vā dese contreyen, ende plaetsen van Edelen bloede ghesproten, ende te Munsterbilsen hebben ghewoont, ende nu rusten voor een groot deel.

O Heylighe plaetse, die vā Gode begaeft is met sulcke heylighe panden ! Ick en weet niet ofter eenich Bisdom is dat met soo veel Heylighen vereert is, als het Bisdom van Luyck. Wildy dit eens sien Genadighe Vrouwe? *Het Bisdom van Antwerpen*, heeft dese Heyligen, S. Loye, S. Gummarus, S. Fredegandus, S. Nortbertus ende Oelbertus. *Het Bisdom van Atrecht in Artoys* heeft dese Heylighen, Vedastus, Hadulphus,

phus, Viudicianus, ende andere Biffchoppen die te Cameryck hebben gherefideert. Item Ragnulphus, Bertilia, Chilianus, Vulganius, Leodegarius, Vigor, Furfæus, Iorius, Broeder Pacificus. Te Doway, S. Amatus, Maurontus, Onesimus, ende Gurdinellus. Te Aquifcincti fyn Gordanius, ende Gofuinus. Te Marcenen fyn, Rictrudes, Ionatus, Eusebia, en Gertrudis weduwe. Te Donon fyn Rangenfrees, Regina, Aldebertus ende Aua. By de welcke ick voeghe S. Remigius Apostel van Vranckryck, ende S. Lodewyck Coninck Heere doen van Artoys.

T' Bifdom Audomarenfis oft S. Omer in het selue lant van Artoys heeft de Biffchoppen van Terwanen, S. Audomarum, Erkenbodo, Hunfridus, Folquinus, Bainus. Itē noch andere in heylicheyt vermaert, S. Bertinus,

Mommolenus, Victricius, Siluinus, Fuscianus en Victoricus. Item Gribaldus, Gerardus, Agilon, Iosciō, Bernardus den penitent, Walbertus, Rotrudes, Venātius en Itisberga. By dese hanght oock die van Terwanen, S. Lābertus, Andragesina, Aistreberta, en Godefridus Bisschop, ten waer dat ghy wilde seggen dat sy het volgende Bisdom toequamen.

T' Bisdom van Bononien, gemeeynelick Bolonien genoemt in Vranckryck, is nu eerst vortgecomen wt de ruine vā Terwaenen, houdt daerom oock een deel onder haer van België oft Nederlāt, waerō wy oock haer eenige Heylige toeschryuē als Vulmarus, Bertulphus, Berta. By de welcke ick toeworpe, Pieter Abt, de Coninc Godefroye, en Pieter vā Lutzēburgh Sone des Graue van S. Paulus. Eerst

ist een stad geweest van Nederlant, ende gelyck nu, soo heuet vā oudts een eyghen Bisschop gehad, soo het blijkt wt Robertus Normanus Abt *Montis naualis*, wt het leuen van S. Bertulphus, ende wt andere schriften.

In sup-
plemēto
Sigiber-
ri, anno
1160.

T' Bisdom van Brugge in Vlaenderen, heeft voor Heylighen, S. Donatianum, Arnulphū, Godoleuam, Gutagonum, Trudonem, Rember-tum, Anscarium, Ilherum, Carel den Graue, den Sone van S. Hanu-tus. Item Gualterum Bisschop, Gor-ninum, Torphimum, Achas, Geor-gium den rechtveerdighen, ende de ghedenckenisse van het H. bloet Christi.

T' Bisdom van Cameryck, heeft dese HH. Bisschoppen, S. Gangeri-cus, Autbertus, Vindicianus, Hadul-phus,

phus, Ablebertus, Theodoricus, Io-
annes. Item Maxellendis, Sarius, Iu-
nianus, Liffardus, Valeria, Pollona,
Olla, Saturnina, Arcadrus, Hugo,
Waldetrudis, Aya, Veronus, Vincē-
tius, Landricus, Dentlinus, Alde-
gundis, Aldetrudis, Madelberta,
Gislenus, Lambertus, Berlerius, Leo-
chadia, Sulpicius, Landalinus, Do-
mitianus, Adilenus, Aibertus, Vrf-
marus, Erminus, Theodulphus, A-
moluinus, Abel, Vlgifus, Hidulphus,
Amelberghe weduwe, Dodo, Bu-
chardus, Raineldus, Grimoaldus,
Gundulphus, Hiltrudes, Otto, Adal-
gifus, Humbertus, Quinibertus,
Drogo, Saluius, Superius, Wafnul-
phus, Badilo, de Reliquien vanden
Paus Marcellus, van Petrus en Mar-
cellinus, Bruno Biffchop van Colen,
Fastradus Abt, Mombolus. Sommi-
ghe

ghe hanghen Celsum daer by, ende oock de doot van Iacobus Auenensis.

T' Bisdom van Deuenter ouer de Yfse, heeft dese Heylighe, S. Lebasus, Lutgerus, Radbodus, Marcellinus, Plechelmus, de reliquien vā Mildrada, Gerardus dé grooten, ende Irmgardis dochter des Graue van Zutphen.

T' Bisdom van Gendt in Vlaenderen heeft dese Apostelen, S. Amandum. Inde Cathedrale Kercke S. Bauo, Liuinus, Brictius, Macarius, Landoaldus, Amantius, Adrianus, Pharaildis, Vinciana, Landrada, omdat sy een deel van de ghebeente heeft, Adeltrudis, Iulianus, Ida, de Reliquien van Pancratius. In Blandyn heeft Amelberga Maghet, Florbertus, Wandregifilinus, Wulfram.

framnus , Ausbertus , Bertulphus ,
 Gudualus , ende Winnualocus.
 In Truryen , Cerulphus , Bafinus ,
 ende de dochter Aldegunde. Te
 Dermonde , Hiluardus ende Chri-
 ftiana : Item Dunftanus , Adalardus ,
 Coleta maghet , Hilderbertus , Co-
 lumbanus.

*T' Bisdom van Groeninghen in Vrief-
 lant* , heeft voor de eerste Predican-
 ten ghehad die Vtrecht ghehad
 heeft , princepaelyck nochtans S.
 Bonifacius , Ludgerus , ende Otgerus.
 Item voor Martelaers , S. Walfri-
 dus , ende Radfridus. By de wel-
 ke ick stelle S. Wicbertus , Wille-
 hadus , Ansharius , Rembertus ende
 Iosephus.

T' Bisdom van Harlem in Holland
 heeft voor Heylighen S. Adalber-
 tus , Iero , Engelmundus , ende de
 memo-

memorie van het H. Sacrament
t'Amsterdam.

*Het Bisdom van Ipren in Vlaende-
ren* heeft wt Terwanen S. Hunfridus
ende Maximus. Item S. Winocus,
Lewyna, Ida : de Reliquien van SS.
Osualdus, Walburgis ende der broe-
deren : Sidronij, de fame hanght
daer by Godehardus.

*T' Bisdom vā Leeuwaerden in Vries-
lant* hebben met hun martyrie ende
bloet verlicht S. Bonifacius Artsbis-
schop, S. Eobanus, ende die andere
medegesellen. In het selue Bisdom
hebben gaerbijt S. Odulphus, Wul-
framnus, Ludgerus, ende die Abtten
S. Fredericus ende Siardus.

Artsbisdom van Mechelen heeft
voor haer Heylighen S. Rumoldus,
Libertus, de memorie van het H.
Sacrament van miraeckelen te Brus-
sel

fel, S. Gudula, Guido, Halena, Wiuina, Fledericus : Berlendis, Nona, Celsa, Verona, Ermelendis, Hime-
linus, de Reliquien van S. Adrianus, Hermes, Cornelius, Ciprianus, Celestinus, de memorie vande victorie teghen de Nordmannen, den sterf-
dach van Ioannes Ruisbroeck, de bekeeringhe der fundateurs van Affligem, Radulphus, Bonifacius Lau-
fanensis, ende fiere Margrietke van Louen.

In Middelburghs Bisdom in Zeelant hebben ghearbeyt S. Willibrordus Apostel van Zeelant, ende S. Fredericus. Het selue Eylant heeft Ormutio den Apostel Gasparem gegeuen.

T' Bisdom van Namen, heeft S. Geertruyt, Begga, Pipinus met de huysvrou Iduberga. By welcke ick voeghe S. Arnulphus Metensis, cñ
Cuni-

Cunibertus van Colen Biffchoppen. Heeft daerenbouen S. Geraert, de reliquien van S. Eugenius, ende Leodegarius, Eloquius, Nuncius, Forannanus, Walherus, Fredegandus, Guibertus, de Reliquien van S. Exuperius, Maclouij, Marij, Ragenuffa, Adilia, Rolendis, Ida in Ramæia, Maria Oigniacensis, Lutgardis, Arnulphus Cornibout.

Het Bifdom van Ruremunde in Gelderland heeft de H. Wiro, Plechelmus, Otgerus, Gerlacus, ende den fterfdach van B. Dionifius Carthufianus.

T' Bifdom van T'Shertogenbosch in Brabant heeft haer Apoftele S. Willebrordus, ende S. Lábertus. Item S. Dymna maghet, Gerebernus Priester, Oda maghet ende Odrada.

T' Bifdom van Dornyck, heeft de heylighe

heyliche Eleutheriū, Piatum, Chryfolium, Viētriciū. In Nouiomo, S. Medardus, Acharius, Eligius, Momolenus, Eunucius : Item S. Amandus, Andreas, de Reliquien vā S. Ciricus. Item S. Eubertus, Euerardus, Arnulphus, de Reliquien vā S. Callistus, ende S. Nicasium.

Artsbisdóm van Vtrecht, heeft mede S. Willibrordū Artsbisschop vā Vriesslant, ende Switbertum sijn medbisschop, Acca, Wigbertus, Wilibaldus, Winiboldus, Lebuinus, de broeders Evvaldos, Werenfridus, Adalbertus ende Marcellinus, die r'gelooue hebben ghepredickt den Vriesen, den Saxen, dé Trichtenars, den Groeninghen, de Ouerysselschē, den Hollanders, den Gelderschen, en den Zeelanders. By hun zyn gecomen Bonifacius Aertsbisschop,
Eoba-

Eobanus, Athalarius, ende de andere medegefellen Wiro, Plechhelmus, Otgerus, Gregorius, Ludgerus, Willeicus. By de welcke ick wt Engelât hanghe, S. Wilfridus, Egbertus, Wilgilus : ende wt Vranckrijck S. Wulframnus : wt Duytslant, S. Lullus, Engelbertus, ende Aleidis. Het selue Bisdom heeft oock S. Fredericus, Odulphus, Radbodus, Cunera, Soter, Lidwygis, Geertruyt van Oosten, Adulphus Bisschop, Conradus, Hungerus, Bernulphus, de Reliquien van S. Agneet, Pontiani, Pancratij, Benigni ende Eusebij.

T' Bisdom van Trier soo het begrijpt het Hertoghdom van Lutzenburgh heeft S. Willibrordum, Petrum van Lutzenburgh, Schetzelonem, Gangoricum, Hunfridum, by welcke ick stelle Bodonem ende

Dago-

Dagobertum.

T' *Bisdom van Luyck* en is niet minder van Heylighen, maer wel meerder. Het heeft voor Heylighen S. Maternum, ende eenighe andere Bisschoppen van Trier, Martinum Apostel van Haspengau: Bisschoppen van Tricht op de Maze, oft om beter te segghen Bisschoppen van Tungeren, S. Seruatium, Cádidium, Domitianum, Monulphum, Gondulphum, Perpetuum, Euergillum, Ioannem genoemt het lam, Aman-dum, Remaclum, Theodardum, Lambertum. Bisschoppen vā Luyck; S. Hubertum, Floribertum, Wolbodonem, Albertum. Item Gregorium den Thiensten, Madelbertam, Rupertum, Babolenum, Berchariū, Popponem, Quirinum, Agilolphū, Simmetrium; Sigibertum, Beregi-
 B sum,

sum , Theodoricum , Mononem :
 Carolum magnum , Leopardum ,
 Speum , Gitzelinum , Gregorium
 Abt, Hadelinum , Trudonem ; Eu-
 cherium, Libertum, Godegrandum;
 Christinam, Euermarum , Landoal-
 dum, Amantium, Adrianum , Vin-
 cianam , Harlindem , Renulam ,
 Maurum , Bertuinum , Foillanum ,
 Vltanum, Mengoldum, Odiliam, O-
 dam, Pompeium, Oduinum, Gual-
 terum , Adiliam , Iulianam , Iuct-
 tam , Simonem , t'beghinsel van
 het Feeftdach des H. Sacrament des
 Autaers. Ende uwe E. Patroon , en-
 de Patroonerffe die te Munfterbil-
 fen fyn , ende hebben gheweest en-
 de gheleest

*S. Amor Belyder ende Diaken,
 S. Landrada Maghet, Fudaterf-
 fe van Munsterbilfen,*

Ende

Ende S. Amelberga Maghet.

Alsoo dat ick wel mach segghen dat V. G. plaetse heylich is , daer sulcke Heylighe syn rustende , ende hebben gheleest. Eertyts is v plaetse *A belluis* , *Bellua* , vande vremde beesten ende dieren , een plaetse van wilde dieren ghenoeemt : maer nu wordt sy *Belysia* , dat is *Bene Elysia* gheseydt , *de Elysia Beatitudine* , van de saelicheydt der plaetse , soo om de ghenuchelycke bosfachtighe plaetse , soo om de ouervloedicheyt der waeteren , ende fonteynen , soo om de soeten honichraet der Byen , ende principaelyck der hemelscher biekens uwer Heylighen by v lieden rustende. De Heylighen comen ons in ons wterste te ghemoet , ghelyckt blyckt int leuen van S. Trudo , daer hem de HH.

in sijn dootbedde gemoete : Syn onscaduocaeten by Godt , beschermers der plaetsen daer sy rusten , comen ons in ons doot-bedde besoeken. Gelyckt blijkt in de doot vanden H. Arnulphus, die van Soissons tot Aldenburgh in Vlaenderē trock, ende daer sterf, ende worde in sijn doot-bedde vande Heyligen des hemels besocht int iaer 1087. den 15. Augusti.

Wt de Heylighen van dese onse Nederlāden int cort in alle Bisdommen verhaelt canmen bewysen de outheyt ende ongheschentheyte des catholycke oude gheloofs, het welke, nae het seggen S. Augustini, *Den meesten ryckdom, besittinghe ende eere van de werelt is.* Dat woort *Catholicum*, Catholyck, en rieckt niet ket-rachtich, het en heeft noch Mar-cion,

Hom.

53.

cion, noch Apelles, noch Montanus, Menno, Lutherus, Calvinus voor Autheur. Ten is van gheene menschen ontleent oft gehaelt (seydt Pacianus) dat soo veel eeuwen geduert heeft, laet ons volghen den wegh van de Catholycke leeringe, de welcke van Christus af door de Apostelen tot onsen tyt gecomē is, ende van onsen tyt tot onse naecomelinghen vortgaen sal, door de gedurighe successie der Bisschoppen d'een nac d'ander volgende, ende door de eenstemminghe der volkeren. Soo vermaende de Heyligen te volghen Ioānes Clarius Doctoor inde Godtheyt te Louen (wiens lesfen ick gehoort hebbe) maeckende dit Epigramma ter eeren der Heylighen des Nederlants aldus:

Epistola
I. ad
Sym-
pron.

En tibi iam varijs sectis, dissecta, resecta

*Belgica terra tuos, qui te genuere parentes ;
 Et proavos, Abavosq; tuos, quos vna beavit
 Religio, Latio quam cœli clauiger olim
 Intulit, ac nostrum pariter diffundit in orbem ;
 Quid dubia incertis erras ambagibus ? Istos
 Et fidei, & vitæ, morumq; imitare magistros.*

Och oft onse Hollanders het out ghelooue , t'welck sy vande Romeynen door Willibrordus ende Bonifacius , &c. ontfanghen hebben aen hunne naecomelinghen ouerleuerden ! Och oft sy de oude onderhoudinghe der Religie , door de welcke de Republycke nu 900. in ruste gheweest is onderhielden ! Och oft sy de oude strengicheyt, door de welcke alle nieuwe leeraers ghestraft worden noch hielen , soo en soude het nieu gelooue van Menno , Luther en Calvinus daer gheen plaetse hebben , sy souden ghepresen worden van datse de outheyt onderhielden ,

len, daer sy nu ghelaeckt worden, datse die verworpen, ende de nieuwicheyt aennememen.

Dese dry Legendes, Ghenadige Princesse, hebbe ick tot uwer G. verfoeck, ouer 18. iaeren Guardiaen synde doen te Maestricht, wt den Latyne ouerghefede wt Theodorico Abt van S. Truyen, Laurentio Surio, ende Ioanne Molano Doctoor in de Godtheyt tot Louen, ende wt v. l. oude Schriften, ende oude Lessen van S. Seruaes Kercke. Nemt dan G. V. in dancke dese corte Legende uwer Heylighen, welcke ick onder de Sauuegarde, bescherminge van uwe G. hebbelaeten wtgaë, om datse te beter, ende liuer van alle Catholycken, namelycke van uwe Ed. Mevrouwen en onderfaetē ontfanghen, ghelesen, ende gehandelt

foude worden. Ick bidde Godt den Heere hy uwe Genade gelieve langhe in gesontheyt te bewaeren tot sijnder eere, glorie der Heylighen, profyt ende vermeerderinghe uwer Heredyen, ende weluaren uwer onderdanen. Wt ons Cōuent der Minderbroederen binnen Antwerpen den 12. Junij, 1622.

Vwer Genade ootmoedich Dienaer

B. CORN. THIELMANS, *nu int Conuent der Minderbroederen binnen Maestricht Pater Senior.*

RYMDICHT TER EEREN
van S. LANDRADA Fundateresse
van Munsterbilsen.

Liet ons verblijden inden Heere/
Het feestdach bieren met grooter eere/
Van S. Landrada tot haerder broemen /
Die inden hemel is op genomen.
Van haer opnemen synse verheught
Te Munsterbilsen maectmen vzeught/
Want sy lof Gode geuen
Die haer Patronesse soo heeft verheuf.

Sy heeft wel verdient dooz haer goet leuen
Van Godt haer bruydegom aldus te syn
berheuen
Nae de siele in des hemelschen throon/
Daer sy nu leeft clær blinckende schoon.
Dooz u deughtden perfect ghy de werelt
verlichten/
En leuen onbeuleckt/ginghdy een kere-
ke stichten/
Als een lелиe onder de blommekes reyn
Tot Munsterbilsen op den pleyn.

Seer mindelyck waert ghy tot alle menschē/
Die broeuighe troostdy nae haere wenschen /
Ghy hebt ons die deught gheleert/
Daerom

Daerom woxt ghy nu soo gheert.

Perfeckt waert ghy geheel vol deughden
 Als balsem en caneel sterck vā geurden/
 Dooz de tonghe maeghden seer eerbaer
 Te Maunsterbilsen patronerffe claer.

Dese Heylighe seer werdighe Maaghet/
 Heeft Gode soo wel behaeghet/
 Dat sy haer heeft laeten haelen/
 Tot hem in de hemelsche saelen.

Sy was deuoteluck inneghekeret
 Igheluck heeft sy deught gheleert/
 Metter heeten ende meditacien
 Was inden hemel haer conuersacien.

Met grooter verlanghen heeft sy versoche
 Te rusten in haers brupdegoms locht /
 Daerom heeft sy dicwils ghebeden/
 Te aenschouwen de hemelsche steden.

Met alle deughden was sy verclert
 Potmordich/zedich/wel gemaniert/
 Seer boozsichtich ende sober in spreken/
 Met de liefde Godts gantsch ontfeken.

Men mach aenschouwen in haer boozwaer
 Seer ouerbloedich Godts gratie claer /
 Wat sy is eenen spiegel van deughden/
 Waer die Canonpckerffen haer vā verheugt.
 Wtf Coninckx gheslachte is sy gebozen/
 Drecht des werelts heeft willens ver-
 lozen /

Om naemaels te besitzen s'hemels ruck
 Verliet sy hier alle als dreck en slijck.

Is op genomen wt dit aerfche dal /

Haer

Haer lichaem hier noyt quam tot val/
 Wozt daerom gheert t'allen tyden/
 Te Maunsterbilsen met groot verblyden.
 Is oock ghesloten in fraye kassen/
 Men siet deuotie dagelcx wassen/
 Den achtsten Julij wilt dit verstaen
 Houtmen haer feest met schof vermaen.

Processie/ geluyt dan niet en onbzeken/
 Den Choor met ghesanck en orgel onsteken/
 Gheestelcx ende weerelcx loeft den Heere/
 De heylighe maghet Landrada ter eere.
 Princelycke Maghet ghebenedyt
 Die inden Hemel verheuen syt/
 Bidt booz ons den Heere Godt
 Dat wy moghen houden sijn ghebodt.

AMEN.

HET

HET LEVEN
 VAN S. AMOR
 Diaken ende Confesseur /
 oft Beleyder.

Den 8. October.

Vsuardi Martyrologium.

Octauo idus Octobris.

1. Oct.

Natalis S. Amoris Confesso-
 ris, qui quiescit in Belisæ
 monasterio. Fol. 168.

*Ioannes Molanus in Indiculo Săctorum
 Belgij. Fol. 12.*

S. Amor Diaconus & Confessor,
 natione Aquitanus, fines Bra-
 bantix, quæ nuper Lotharingia vo-
 cata cognoscitur, sua sanctissima cõ-
 uersa-

uerfatione & prædicatione fœcundauit : multo tempore ad fepulchrũ S. Seruatij Domino feruiuit , & tandem poſt laudabilem & miraculis claram vitam quieuit Belifia : vbi extra muros in Canonicarum collegio , quod dicitur Munſter Biſſen , præcipuo colitur honore, potiffimũ in natalitio die, octauo Octobris. Eſt autem Belifia ſub Epifcopo Leodienſi, oppidum Hasbania, quæ antiquitus fuit Comitatus in Brabantia , & nunc adhuc ex parte eidem ſubiacet.

*Idem, in natali Sanctorum Belgij ,
octauo die Octobris.*

IN Belifia monaſterio, deſcriptio S. Amoris Diaconi & Confefſoris. Qui natione Aquitanus fines Brabantia, quæ nuper Lotharingia vocata cognofcitur ſua ſanctiffima prædi-

prædicatione & conuersatione fœcundauit. Multo tempore ad sepulchrum S. Seruatij Domino seruiuit, & tandem post laudabilem & miraculis claram vitam quieuit Belisïæ. Pauca tamen de eo extant vt etiam ex Egeberto Diacono constare potest, qui vitam eius conatus est colligere. Ex quo superioribus addatur virum sanctum eleuatum esse per visionem Hildæ vxoris Odolphi. Sæpè enim deuotus fœmineus sexus vt primò meruit videre Christum resurgentem, ita Sanctorum eleuationibus primò est cooperatus. Fuit & alius eius nomine Sanctus, primus Abbas Amanbachij, discipulus S. Pirminij, quem Alemania celebrat.

SE Q V E N T I E V A N S.
 A M O R , die op sijnen dach on-
 der de Nisse plach gesonghen
 te worden in de Heylighe
 Kercke.

E la nunc promamus Domino
 laudes dignas,
 Hanc diem sanctam qui sibi indica-
 uit venerari Amori,
 In qua mortem reliquerat atque vi-
 tam foelix sumplerat florigeram.
 Hodie saeculo est abreptus atque ve-
 ctus caelorum altis sedibus:
 Qui olim lachrimas seminavit, per-
 gaudendo foeliciter nunc colligit:
 Nam mitis, castus, dulcis, benignus,
 fuit & quietus & pacificus,
 Et totas mundi spreuerat pompas,
 caelorum quaesivit & diuitias.

Patrem

Patrem atque matrem deserens , pa-
triamque tunc respuens,
Exul esset huic sæculo , & tutus co-
ram Domino,
Et hic factus aduena , nunc constat
cœlicola.

Secutus pium verbigenam tenet ef-
se palmulam.

Israëlita verus , in quo non erat do-
lus , refulgebat virtutum dote præ-
uius.

Cœcis visum præbebat , languidos-
que curabat, dæmonesque fugauit ,
captos redemit.

Talibus gradibus cœli scandebat af-
census,

Ibi cum Domino potitur vero gau-
dio.

Patrone noster vnice , tu ad nos res-
pice semper mitissime,

In nobis sedulo visere quo tibi pos-
simus

simus iure deseruire,
 Hostem fuga, pacem dona, crimen
 nostrum relaxa,
 Vt post metam huius vitæ iter cœli
 scandere, mereamur Christo do-
 nante. AMEN.

EERSTE CAPITTEL

Van het Leuen van S. AMOR:

Van sijn afcoempste, ende
 oeffeninghe.

Sint Amor is ghebozen wt
 Aquitaine wt de afcoem-
 ste der Hertoghen/ en heeft
 van sijn ionghe kintsche da-
 ghen af / Gode begost te
 dienen. Soo seer als hy optwies nae
 den lichaem / soo seer namp hy oock
 toe nae der sielen in verschende deugh-
 den. Alleen soght hy Gode kenne lyck
 te zyn / ende den menschen verborzen

te bliuen/ op dat sijn goede wercken
niet henpt en souden worden / oft lof
daer deur by hen verdienen.

Van buytē castyde hy sijn lichaem
met een haren cleet/ ende van binnen
benouden hy het selue met vasten /
waecken / ende bidden / ende andere
penitenciaele wercken. Hy en wach-
ten hem niet alleen van groote sou-
den / maer doock van cleyne sonden /
als van ydelen clap/ van lachen/ ioc-
ken ende spelen / ende vermaende den
anderen hun van t'selue te wachten.
Van ioncks af heeft hy hem begeuen
ter schoelen / om dooz de letteren te
beter tot kennisse sijnder saelicheyt te
comen/ ende den Heere Godt dooz le-
singhe der **H.** Schryfture te kennen.
Hy maecte daghelycks met **M**ag-
dalena Lazari suster de voeten des
Heeren nat met tranen / sittende nes-
fens de voeten/ende het beste deel ver-
kiesfende.

HET II. CAPITTEL.

Van sijn reyse nae Roomen, ende ontgheestinghe.

ALs de fame sijns heylchepts ouer alle het Lant vloegh/ende hy int openbaer nergheens en derfde gaen/sorgende voor mēschelucke eere die hem mochte aenghedaen worden van het volck/ soo badt hy Godt den Heere nacht ende dach / dat hy hem wilde een plaetse wysen / daer hy het goet begoft werck onbekent van de menschen mocht volbrēnghen. Ende als hy daerom dicwils Godt dē Heere hadde ghebeden/ soo veropenbaerden hem Godts Engel snachts indē slaep/ vermaenende hem sijn Vaderslant te verlaten/nae Roomen te reysen/ende de Grauen der H. Apostelen Petri ende Pauli te besoecken / al waer hy voozder onderwesen soudē wordē/wat hem naederhant te doen soudē staen.

Wandē slaep onspringēde is hy ver-
blyt geweest te verstaen wt den Engel

den wil des Heeren. Hy heeft terstone
 verlaten sijn Daderlant / sijn goede-
 ren heeft hy den armen gegeuen / en-
 de is soo nae Koomen gherest. En-
 de doo? Godts hulpe daer voorspoe-
 delyck gecomen synde / is daer eenen
 sekeren tyt van daghen ghebleuen /
 ghestaelyck biddende inde Kercke
 van S. Peeter Prince der Apostelen /
 hem verkiesende voo? sijnen patroon
 ende middelaer by Godt / om alsoo
 doo? hem beter te vercrpghen / dat
 hy doo? sijn verdiensten niet en ver-
 mochte / ende te weten / waer hy sijn
 woonplaetse mochte verkiesen / om
 alderminste by de menschen beken-
 te worden.

HET III. CAPITTEL.

Hoe S. Peeter hem veropenbaerde
 aen S. Amor.

ALs S. Amoz hem ghestaelyck
 was oeffende in vasten / waer-
 ken / bidden / ende ootmoedighe wer-
 ken ten tyden van sijn pelgrimagie
 binnen

binnen Koomen in armoede / daer hy
nochtans groot hadde moghen wesen
in sijn Daderlant / want hy machtich
was / ende van Hertochsche stamme /
soo ist hem nochtans een vermaeck
gheweest onbekent te wandelen / ende
in diepe ootmoedicheyt ende armoede
hem te oeffenen / ende den armen te
dienen / om soo naer te volghen de
lesse ons Salichmaeckers / Leert van Matt. 14
my dat ick faechtmoedich ben, ende ootmoe-
dich van herten, ende ghy sult ruste vinden
voor uvve siele.

Tghebeurde eens als hy smor-
gens vroegh nae de Kercke ginck / dat
hy de dooren des Tempels noch toe-
vondt ende ghesloten / soo hy nietuden
aldaer te bidden. Ende als hy hem
een weynich tot ruste des slaeps be-
gaf / soo veropenbaerden hem S.
Peeter / ende sprack hem toe seggende /
Man Godts ghy doet wel dat ghy
van Godt soecke / dat ghy door v ver-
diensten niet en kunt vercrighen.
Siet ick ben van Godt tot v gheson-
den / een seker bode om v te segghen
wat ghy doen sult: Ghy sult van hier
E ij gaen

gaen tot een Stadt in Brabant die
 genoemt wordt Maestricht/ ghy sult
 daer niet gesontheit comen / en̄ dooz
 de verdiensten van S. Seruaes Bis-
 schop van Maestricht geholpen wo-
 den tot voozderinge van v salicheyt /
 ende ten lesten daer salichlyck steruen/
 ende niet verre van daer suldy oock v
 begraeffnisse hebben nae v verdien-
 sten. Doet dat ick v segghe / naest
 Godt sal ick v op dē wech in alle plaet-
 sen behulpelyck v esen. Dit ghesepde
 hebbende / verschiet die H. Apostel S.
 Peeter. S. Amoz stont op vanden
 slaep / ende danckende Godt / heefte
 met alle ootmoedighe ghehoorzaem-
 heyt de reyse naer Nederlant ouer de
 gheberchte aenueert tot een onbekent
 ende vremde Lant / totter plaetsen die
 hem gheuoemt was van S. Peeter
 deurwachter des hemels.

HET III. CAPITTEL.

S. Amor reyft nae Maestricht, ende
 gheneest eenen Graue onder
 weggen.

Maest

Nae dat S. Amor ontfanghen hadde den raet des hemelschen portiers S. Petri/ en hem begeue had= den op den wech/ soo ist geschiet dat hy gepasseert heeft de contrpen oft lande van Melanen/ al waer hy geuonden heeft eenen Graue Hucboldus genoet voozspoedich ende rick in rytelycke goet: maer nae den lichaeme met de cozsen beuangen/ den welcken gheen medecpne en costen genesen. S. Amor medelyden met hem hebbende/ heeft sijn ghebedt ghestort vooz den siecken Graue/ en de siecke Graue heeft ter= stont sijn ghesontheyt vercreghen.

Die Graue siende dat hy ghesont was geworden dooz het veurbiddē vā S. Amor / heeft hem by hem willen houden / ende met veel goet ende ga= uen willen begauen ende vereeren/ de welcke hy al heeft versmaet / ende ghebeden dat die den armen gegeuen souden worden / ende hy vorts Gode souden dancken van sijn vercreghen ghesontheyt / ende niet hem eenighe eeren toeschrijven. Maer die Graue soght daer nae den Man Godts by

E iij

hem

hem te houden / maer verstaende den wille des Heeren van nae Maestricht te moeten reysen / heeft hem met droefheyt ende veel schynens laeten gaen.

HET V. CAPITTEL.

Hoe S. Amor te Maestricht comt.

Die volcomen versmaeder der werelicker eeren S. Amor / nae dat hy veel pernickelen des weghs was ghepasseert / is ten lesten ghecomen totter Stadt Maestricht / plaetse van Godt hem geordineert / nae de welcke hy verlanghe om de rest van sijn leuen aldaer te voleynen. Hy heeft daer langhen tyt onbekent vande menschen ghewoont / heplich leuende. Hy oeffende sy seluen in alle deughden / ende besoght daghelicks S. Seruaes kercke / met groote aandacht ende deuotie daghelicks sijn ghebeden stortende.

Als hy eens op eenen tyt nae de Mettenen ginck tot Sinte Seruaes kercke snachts nae sijn ghewoonte /
sach

sach hy een groot licht in den hemel /
 ende verwondert zynde was hy bege-
 rich te weten / wat dat licht mocht
 beteeckenen. Hy sach met clare lichte
 inden hemel dat hy te vozen te Koo-
 men inden slaep hadde ghesien / op
 dat die Heere toonen soude door claer-
 der teecken / dat hy hem tot die plaet-
 se ghesonden hadde / oft hy hadde wil-
 len aen het voozgaende teecken twyff-
 felen. Dit teecken heeft hem soo veel
 te vlietigher ghemaect totten dienst
 Godts / ende verblinden hem ouer dit
 teecken by sy seluen.

Oock somtyts als hy snachts nae
 de kercke ginck / in plaetse dat de scha-
 duwe den mensche volght / neffens
 hem / oft voozgaet / soo ginck vooz hem
 een claere wolcke / op de maniere van
 een vierighe colonne / gelyck die eer-
 tyts ginck vooz de Israeliten / als
 Moses hun leyde.

Oock inden winter hoe cout ende
 ghesneeu dattet was / ginck hy ber-
 reuoets / de onderste soelen ende lapp-
 pen vander schoenen hadde hy af ge-
 daen ; ende op dattet niemant weten
 en

en soude oft sien / soo had hy het ouer-
 leer aen de schoenen ghelaten. 'T is
 wel te gheloouen dat hy van buyten
 gheen coude lyden en coste vanden
 vorst oft sneeu / die van binnen in de
 liefde Godts byande.

HET VI. CAPITTEL.

Hoe die Duyuel hem benyde van
 sijn deuotie.

§ 1.
 Sijn ab-
 stinētie.

1. Pet. 5.

§ 2.
 Wordt
 beuoeh-
 ten van
 de Duy-
 uel.

Desen H. man S. Amoz is in e-
 ten ende dvincken seer sober ende
 matich gheweest. Den meesten tyt
 sijns leuens vasten hy. Eens daechs
 te eten / ende dat nae de Sonne onder-
 ganck was sijn vermaeck ende ghe-
 woonte. Hy onderhiel de lesse van S.
Peeter / die seght / Broeders vveest sober
 ende vvaect, vvant die Duyuel gaet ront-
 om, soeckende vvie dat hy moght vernielen.

Die Duyuel dan hem benydende
 sochte hem in sijn deuotie te verstoo-
 ren / want als hy eens nae sijn ghe-
 woonte t'snachts nae de kercke ginck
 om te bidden / ende een kint met de
 lan-

Ianterne ende brandende keerſſe vooꝝ
ginck / ſoo blaesde de Dupuel t'licht
wt. Maer S. Amor alsoo hy verre
van hups was / ende dē nacht gantsch
dupster was / ſoo storte hy sijn ghe-
bedt totten Heere / ende ter wplen
hy noch was biddende / wordt die
keerſſe terstont vanden hemel ont-
steken / claerder lichtende dan den
dagh / ende ginck soo voꝝts nae de
kercke met victorie teghen den Dup-
uel.

HET VII. CAPITTEL.

Hoe S. Amor eenen blinde siende
maeckte.

SInte Amor als eenen anderen S.
Nicolaus worde altyts de eerste
geuondē vooꝝ die kerck deure. Want
nae die victorie teghen den Dupuel /
gaende nae de kercke om sijn deuotie
te houden / soo vondt hy die dozen der
kercke noch toe / hy hadden euen wel
vooꝝ ghetwoonte sijn ghebedt vooꝝ de
kerck deuren te doen int crups met
wtge.

S. I.
S. Amor
bidt
voor de
Kerck
deure.

wtgereckte armen als eenen anderen
 Moyses/teghen Amalech vechtende /
 niet met wapenen/maer met een vie-
 rich ghebedt.

§ 2.
 Straft
 eenen
 blinden.

Vooz de selue Kerck-deure was
 ghewooneluck te sitten eenē bedelaer /
 die blind was/ ende dicwils sijn blind-
 heyt beclaeghde / ende sijn seluen wt
 onuerduldicheyt doot wenschte. **S:**
 Amoz berispte hem van sijn onmati-
 ghe clachte / segghende / Waerom
 wenscht ghy v doot ? Ghy en hebt
 gheen oorzaecke om cruenen / ghy en
 zyt alleen niet blind / ghy behoorde
 verduldich te wesen in v lyden / ende
 Godt te bidden om Indisaemheyt /
 Godt weet wat v salich is/ ende waer-
 om dat hy v dese blindheyt gegeuen
 heeft. Dese ende diergelycke dinghen
 sprack den H. Man totten blinden.

§ 3.
 Ver-
 crycht
 dē blinden
 de sijn
 ghesich-
 te.

Daer nae medelyden hebbende
 metten blinden / badt vooz den blinden
 aldus: **O** Heere Jesu Christe ver-
 lossen der menschen / hoorz my v die-
 naer die gheseydt hebt / Die in my ghe-
 looft, die sal doen teekenen, die ick doe, en-
 de noch meerder dinghen sal hy doen, gheest
 doch

doch desen blinden sijn ghesicht weder/ niet om mijne verdiensten/ maer om v selue / om v glozie / om v heylicheyt. Daer nae den blinden teeckende met het teecken des H. Crungs (van welke teecken hun de dupuelen vreesen ende schruemen) soo vercreech terstont die blinde sijn ghesichte/ van welke de blinde langhen tjt hadde berooft gheweest. Maer die blinde siende wat hem gheschiet was van S. Amoz / worde een ghetunghe van de heylicheyt S. Amozis / al waer dat hy quam / louende Godt die vvonder is in sijn Heylighen.

HET VIII. CAPITTEL.

Van sijn doot ende begracffenisse.

NAe dat S. Amoz op deser werelt heylighlyck hadde gheleest in vasten/ waecken ende bidden/ soo heuet Godt beliest/ hem van deser werelt te roepen/ om hem inden hemel te vergelden met den eeuwighen loon / ende is saelichlyck in den Heere ghestozen

stozen den achsten Octobris / claer
 van verdiensten ende miraeckelen nae
 sijn doot ende begraeffnisse worde
 een deughdelycke Edele Vrouwe Hil-
 da genoemt / door een stemme vanden
 hemel vermaent tot dymaels toe /
 dat sy het h. lichaem eerlycker souden
 begraue met haeren man Odulphus.
 Waerom hebben sy van die plaetse
 daer hy plach te woonē te Maestricht
 een Capelle ghemaect : Al waer hy
 eerlyck eerst is begrauen / ghelyck
 blyckt by het graf dat noch aldaer
 staet / ende nae den naem des Heyli-
 ghen / S. Amors Capelle ghenoemt
 wordt / dat nu een clunse is / daer col-
 lateresse af is Mevrouw van Hun-
 sterbilsen. Dit graf wort noch dage-
 lyck besocht soo vande inwoonders /
 als wtlantsche pelgrims / die hen voor
 geluckich houden / dat sy vande aerde
 des h. mans grafs met hem moghen
 draghen.

HET IX. CAPITTEL.

Van S. Amors Translatie.

Met

MEt hoe veel miraeckelen Godt
 den begrauenen Hepligen rick
 heeft gemaect en is in dese macht niet
 te vertellen. Een ongetelde menichte
 der crancken quam daghelpcks ten
 graue des H. mans om door sijne ver-
 diensten gheholpen te worden. Als
 blinde/doouen/met dootelycke febris
 ghequelt synde / die al door sijne ver-
 dienstē gesont t'huys ginge / alsoo dat
 sijne naem/ē heplicheyt/ ē verdien-
 sten wydt ende bheet vermaert werdt/
 ende eerst verheuen worde wt der aer-
 den vā Edulphus ē Hilda in presen-
 tie van veel geestelycke ende werelpe-
 ke personen. Waer als het graf
 gheopent was/ ende die aerde wtghe-
 worpen/ soo en cost die kiste niet ge-
 ruert worden van die plaetse. Waer o-
 uer dat alle het volck haer verwōder-
 de. Waer Hilda de voozsende Harro-
 ne verstont van Godt dat het lichaem
 niet fraehent der cleederē niet en wil-
 den verheuen worden van der aerden.
 Waerom dat sy haer hebben vercleedt
 met slechte cleederen/ met bloote voe-
 ten/sock die meesterisse der geestelyck-
 heyt

hert dede van haer die costelycke clee-
 deren/ ende dat gout van haeren hal-
 se/ ende gaf haer seluen met haere iu-
 weelen / ende een dozpe dat haer toe-
 behoorde tot eenen eeuwigheu dienst.
 Ende alsoo anderwerf de hant aen de
 kiste slaende / hebben die terstont met
 wonderlycke lichticheit opgeheuen.
 Ende alle het volck is ghedachtich
 gheworzen de sententie des H. Petri/
 daer hy sendt / Godt vverderstaet den ho-
 uerdighen, ende den ootmoedighen gheeft
 hy sijn gracie. Ende alle het volck loof-
 den Godt/ende sijn Heplighen.

Ende het H. lichaem is ghevuert
 tot Munsterbilsen / ter plaerse daere
 den Heere ghewesen hadde / al waer
 tot sijnder eere een Kercke is gebout/
 ende veel schoon miraeckelen zyn ge-
 schiet. Daer zyn nochtans eenighe re-
 liquien in S. Amors Capelle te Mae-
 stricht ghelaeten / welcke ouer twee
 hondert iaeren seer besoght moet ge-
 weest zyn vande geloouighe ende wt-
 lantsche pelgrims / gelyck het blyckt
 by sekere Aaeten/ die van sommighe
 Cardinalen aldaer ghegheuen zyn /
 waer

waer van ick die Bullen ghelesen heb-
 be / die noch te Maestricht bewaert
 worden in de voozschreue Capelle. Al
 waer vooz het innemen des Stadts
 altyts donderdaechs t' lof van t' Hey-
 lich Sacrament plach ghesonghen te
 worden / ende t' lof van den Patrou-
 wt oude fundatie van sekere persoo-
 nen / welcke nu achtergelaten worden
 (Godt betert) om de renten ende bzie-
 uen die verlozen sijn. De Pelgrims
 als sy sijn eerste begraeffnisse comen
 besoecken te Maestricht / nemen vooz
 reliquien vande aerde des grafs met
 hun / ende segghen die goet te wesen
 teghen het sierecyn / gichte / ende poda-
 gra / ende andere ghebreken des lic-
 haems / ende daer by baet gevonden
 te hebben.

HET X. CAPITTEL.

Hoe de casse van S. Amor is
 gheopent.

T'Shene datter nu volgt heb ick
 gheschreuen wt Latynsche bzie-
 uen

uen in de casse besloten van S. Amoz/
die ick ghesien ende ghelesen hebbe te
Hunsterbilsen op S. Amozis dach/
nae dat ick aldaer ghepredickt hadde/
ende de casse omme ghedraghen was
in de processie / soo hebben de Cano-
nickeressen die casse gheopent in mijn
presentie/ die bzieuen lunden aldus.

In t iaer ons Heeren duysent vier
hondert ende seuen en vyftich op den
dach van S. Jan den dooper/ ter ee-
ren van Godt Almachtich/ ende on-
sen Patroon S. Amozis van Hun-
sterbilsen hebben wy

Cecilia vanden Broecke Abdisse,
Paulina van Lymen Dekenisse,
Gertrudis de Herue,
Maria Surlet,
Elisabeth de Orle,
Iutta de Kesselt,
Iutta de Tille,
Margareta Pynnock, ende
Elylabet van Duffel Canonissen.

Item

Item

Gerardus Abroens, Ioanes Keerkmans, ende Ioannes Wacker, Canonicken. *Item*

Gerardus Boelen, Walterus de Wilre, ende Henricus Mederwoelen, Capellaens der voorschreue Kercke vā S. Amor/ hoe wel onweerdich/ nochtans met grooter deuotie en menichfuldige affectie en begeerte geneyght / seer neerstelyck besoght die casse/ die met siluere en gulde beslach / en andere perlen en ghesteenten was verciert. De welcke als wy haddē opgedaen/ hebben wy geuondē een cleyn verheue kiste oft coffer/ ouer al met copere nagelen besloten/ en int midden op twee plaetsen met eenen witten riem vā hartte lepre rontom gebondē/ ende de eynden hebben wy geuonden vastelyck wel gheknoopt / ende met witten was ghedruickt ende gheteekent. Waer om dē segghel ongescheynt te bewaeren/ soo hebben wy aen een deel van den voorghenoemden riem/

een snee ghemaect. Ende allen din-
ghen afghenomen hebbende / hebben
wy gheopent de houten verheuen kis-
ste / inde welcke wy ghesien / ende ghe-
uonden hebben de costelycke ghebeen-
ten des alderheplichste lichaems on-
ser Patroon S. Amozis eerlyck in
roode syde ghewonnen / de wleke als
wy ootmoedelyck ende deuotelyck
hadden aengebēde ende besoght / heb-
ben wy die ghesloten als te voren.
Maer den snee van dien riem hebben
wy ghetrouwelyck doen beuestigen /
ende seghelen met den seghel van **De**
vrouwe Abdisse / ende van het Capit-
tel / om de naecomelinghen wech te
nemen alle twyffel ende suspicie.

HET XI. CAPITTEL.

§ 1. Eenighe Miracckelen van S. Amoz.

Een
vrouwe
breekt
haer beē
ende ge-
neelt
miracu-
leuse-
lyck.

In jaer ons Heeren **M. CCCC.**
ende **XLvij.** viel een vrouwe in **A-**
morbach Agnes ghenoemt voor ons
Lieue Vrouwe gheboorten dach van
eenen appelboom / door het bryken vā
eenen

eenen tack / ende brack haer rechter
 been in stucken / alsoo datmense met
 een berry wt den hof in haer huys
 moest draghen / op haer bedde / ende
 haer niet verroerē en cost sonder groo-
 te ppne ende geroep / alsoo dat haer
 stemme ouer het vierde ende t'vpsde
 huys van haer gheburen gehoozt wer-
 de / ende die meesters vermeerderde
 haer ppnen / mits de wonde die sy in
 het vleesch maeckten om te ghenesen /
 maer al te vergeefs. Waer vanden
 dach haers vals aenriepsy S. Amoz /
 ende dede hem belosten / te bidden en-
 de te vergaderen by aelmisse onder
 de menschen om een wassen been te
 offeren / ende alle iaeren een wassen
 licht / oft daer vooz twee gewoonelic-
 ke penninghen totter Kercke van S.
 Amozs. Terstont als sy dat gheloofse
 hadde / op der kerckwpingē dach vā
 S. Amozs / welcke doen viel op S.
 Remens dach / soo heeft sy terstont
 verlichtinghe ende ghesontheyt ghe-
 uoelt / ende clam alleen van den bed-
 de af. Sy danckte Godt Almachtrich
 ende sijnen Heplighen S. Amoz / ende

beraelde getrouwelyck haer geloften.

§ 2.
Een
Schofter
breeckt
sijnen
arm, en-
de wort
ghenesen.

Item op het selue jaer een Scho-
lier Coentraet gendemt oudt ruy. iaer-
re eens borger's Sone in Amozbarch/
viel onuerhuets van den peerde/ ende
brack int midden synen rechten arm
tusschen die schouderen en ellenboghe/
die Moeder ende de Sone aentriepen
S. Amoz/ ende beloofden hem eenen
wassen arm in sijne Kercke in beuaer-
den te offeren/ en cozts daer nae is hy
geheel ghenesen/ aerbenden/ en deden
mer vien arm wat hy wilde als te vo-
ren/ als oft hy niet gebroecken en had-
den gheweest. Hierom de Moeder en
de Sone beraelden tsamen deuotelick
haer gheloften/ ende danckten Gode
Almachtichende S. Amoz.

§ 3.
De
Moeder
wort
genesen
va pyne
der oog-
ghen.

Die Moeder doek va desen Scho-
lier/ hadde in het voorleden jaer ppi
in haer oogghen/ sy aentriep S. Amoz/
ende sy beloefden hem iaerelick te of-
feren in de Kercke soo langhe als sy
souden leuen een leuende offerande /
als een hoen oft iet desgelick/ ende sit
is vande ppien der oogghen ghenesen
gheworden.

Item

Item int naeuolgende iaer M. CC. § 4.
 CC. xlvij. ontrent Dertie misse een Een ver-
 arme weduwe in Amozbach Anna ge- loren
 noemt hadde alleen d'yn hinnen die hinne
 eyren lagen / ende sy verloes een van comt
 dien / d'yn daghen / ende d'yn nachten / weder
 waerom sy doef was / maer op den thuys.
 vierde dach aenriep sy S. Amoz aen /
 met beloften dat sy het eerste ey offerē
 soude in sijn kercke / ende een viere-
 deel ure daer nae wt haere stoue wt-
 gaende om het forneps vander stoue
 te stoecken quam haer hinne al sprin-
 ghende sonder mangel door die deure
 van haeren hupse in. Sy verwonder-
 de ende verblyden haer / ende danckte
 Godt ende S. Amoz / ende betaelde
 ghetrouwelyck haer gelofte van het
 ey / ende dede daer toe noch een ander /
 tot danckaerheyt.

Gode ende sijn Heylighen is oock
 aengenaem cleyne offerande. Godt en
 siet niet aen de grootheyt der offerāde /
 maer meer des menschen vermogē / en
 groote viericheyt. Alsoo dat Gode
 meer behaecht vanden armen eenen
 hellinck oft myte / dan vanden ryc-

Marc.
12.

keneenen gulden. Blyckt hy t'ghene dat **S. Marcus** schryft / **Jesus** sittende ouer de offerkiste aensach hoe dat de schaere gelt werp in de offerkiste / ende veel rycke lieden werpen veel. Maer als daer gecomen was een arme weduwe / soo heeft die daer twee cleyn pennincrkens in gheworpen / welck is een vierelinck / ende hy seyde tot sijn discipelen / voorwaer ick segge v lieden dat dese arme weduwe meer gheworpen heeft / dan alle de andere die in d' offerkiste gheworpen hebben / want die hebben allegader geworpen van t'ghene dat heulieden ouerde / maer dese heeft van haerder armouden gheworpen alle dat sy hadde / haeren geheelen noot-druft. Den armen schaedt somtyts meer een hinne die verlozen is / dan den rycken eenen vetten os. Alsoo dat de offerande der arme die somtyts een eyne oft twee in de Kercke niet te versmaeden en is / ende Godt heeft willen toonen door **S. Amos** dat de gelofte van dese arme weduwe hem doock aengenaem was.

HET

HET XII. CAPITTEL.

Wacrom S. Amor in priesterlycke
 clederren gheschildert wordt,
 met eenen stock, ende
 Kercke.

Wet het ghene dat wy int begin-
 sel hebben gheschreuen wt den
 C. Doctoor inder Godtheit Mola-
 no voor het Leuen van S. Amor/soo
 blyckt dat hy een Diaken is gheweest
 van Aquitanie geboren / ende dat hy
 int eynde van Brabant / dat eertyt
 Lozenne ghenoemt is gheweest / ghe-
 predickt heeft / ende het Lant door syn
 heplighe conuersatie vruchtbaer ghe-
 maect heeft. **T**preken verenscht een
 priesterlyck habyt / oft misghewaert /
 oft stool.

Wort oock met een Pelgrims staf
 gheschildert / om syn reyse die hy ghe-
 daen heeft van Aquitanie tot Roo-
 men / van Rooden naer Nederlant /
 ende Maestricht daer hy van Godts
 weggen ghesonden is.

Wort

Wordt oock met een Kerck op sijn handt gheschildert / om die schoone Kercke diemen sendt S. Landrada ghebout te hebben ter eeren van S. Amor / ende sijn translacie daer gehouden heeft / doende sijn lichaem van Maestrict te Munsterbilsen vieren / al waer noch op den dach van heden het lichaem / oft sijn H. ghebeenten rusten.

Men mach oock segghen dat hy daerom in Priesterlycke cleederen gecleet wordt / om dat hy hem heeft gheoessent in Priesterlycke officie doen hy leefde. Ende al en is hy geen Priester gheweest nae den grade / is nochtans gheweest nae de verdiensten / en ghebruyckte nu het gheselschap der Priesteren in de hemelsche glozie / door sijn goet leuen ende vierighe predicatie.

FINIS.

HET

HET LEVEN
VAN DE H. MAGHET
S. LANDRADA

Fundaterse vā Dunsterbilsen
int Graeffschap van Loon / ende
Bisdóm van Lupck / wiens
Feesdach wort gehouden
den 8. Julij.

Vāde vvelcke *Martyrologium Vsuardi* aldus leest
In *Monasterio Belisia, Sanctz Landrade*
Virginis.

Ioannes Molanus
In *Indiculo Sanctorum Belgij* schryft aldus fol. 48.

Sancta Landrada / alder-
delste Maghet van haer
kintfche dagen af / heeft seer
wel bemint die Chrystelic-
ke godtruchtheit. Te
Bilsen heeft sy ghesticht een Kercke
ter eeren van ons Lieve Vrouwe /
welcke

welcke sy heeft doen wyden door S. Lambrecht Bisschop. Al waer als sy Ouerste ghestelt van Heylige Maechden (dat nu Canonessen heden syn / ghenoemt van Munsterbilsen bynten Bilsen een stadt van Lunck) heeft oock aldaer onderwesen in leeringhe / godvruchticheyt ende gheboden van Christelycke ghewoonte de H. Maeghet Amelbergam. Sy heeft haer pure siele wedergegeuen den achsten Julij. Wiens heyligh lichaem door hulpe van S. Lambrecht begrauen wert in Wintershouen in de besittinge des Cloosters van S. Bauo. Nae eenighe jaeren ist verheuen wt der aerden Nonis Martij. Daer nae ist ouerghesedt met de Reliquien van SS. Landoaldus / Abzianus Martelaer / ende der ghesellen in de kerck van S. Bauo / int iaer negenhondert en tachtentich.

Idem in nat. SS. Belgij.

Blisense Monasterium hodie est Canoniarum extra Ciuitatem Belisiam in Territorio Leodiensi.

diési. Estque adhuc nominatus Monasterium, dicitur enim vernaculo idiomate *Monster* vel *Munsterbilsen*. Afferunt autem nonnulli Landradam hanc fuisse Caroli Martelli filiam. Quos æquiuocatio fefellit; Landrada enim illa maritata fuit, eiusque memoria celebratur in vita filij sui Grodegandi Episcopi Metensis.

Sequentie op S. LANDRADA
dach onder de *Misse*.

LAndradæ Virginum chorus
intonet præconia,
Agnus instruxit ouem, Christus innocens fouit,
per quem refrenatur lasciuia.

Cuius vita cum Christo florens fructificando reportauit cum gratia.

Dic nobis Landrada quæ vidisti miranda ?

randa?

Splendorem coeli patentis, & gloria
 riam vidi maiestatis,
 Angelicos testes signum crucis fe-
 rentes.

Abscessit lux ætherea, relinquens
 nobis crucis trophæa.

O Landrada veneranda, nobis imi-
 tanda, gregem Pastori summo com-
 mendanda :

Per te pia detur via, nobis in gloria,
 quo tecum canamus Alleluia.

Woorreden des Auteurs
Theodorici Abt van Sint
Trupen.

Aer en is niemant die
 twyffelt, oft ten gaet de
 glorie des Almachtighen
 Godts aen, de wercken
 der

der Heylighen die vergeten oft verdöckert syn, te vergaderē en̄ int licht te brenḡhen. Want dusdanighe grannen worden geleyt als tot een gedaēte vanden toecomenden Oost, ende gheworpen synde in der aerde wordē met ouervloedigē oost vergadert, als den nerstigen toehoorder, wtgereyckt wort in goede dingē, oft verbodē wort vā quaeden. Met dese studiē syn eertyts onsteken geweest de Heydēsche Schryuers, die niet alleen nerstich geweest en̄ syn in haer eygē studiē, maer ooc in de studiē vā vreden, gelyck *Cicero in œconomico Xenophontis*, *Virgilius in Iliade Homeri*, *Terētius in Comœdijs Menādri*. Welcke dingen hoe wel sy behagē de herten der toehoorders, soo ist seker beuondē hoe profytelyck dat die oock syn (als sy wel verstaen wordē) tot strafsinghe

finghe van die misdoen. Eñ op dat
 ick de andere verswyghe, wie en sal
 hem niet verwonderen de aldervie-
 richste studie van den Coninck Pto-
 lomeus? Den welcken als niet ghe-
 noech en waré alle die groote Scho-
 len der Grieckē, men heeft gehoort
 met wat sweet, met wat coste, met
 wat loon hy vercreghen ende ghe-
 quelt heeft de verstanden van die
 t'seuentich ouersetters. Alle desen is
 te bouen gegaen met een vlinghe
 onsen H. Ieronimus; ende heeft
 derren ingaen den donckeren bosch
 der Hebreen, ende der Chaldeen;
 met oneyndelyckē aerbeyt, met A-
 mos *pluckende de wilde vyghen*, ende
 ghecrackt hebbende de note, ende
 geuanghen genomen hebbende de
 lettere, ende den colue wt Hercules
 handt gheslaghen hebbende, ende
 inge-

inghebrocht hebbende door sweet
 vā vele iaeren inde latynsche tresoo-
 ren , andere lieden aerbeyden heeft
 hy tot onsen gebruyck gebrocht:
 Daerenbouen ontallijcke andere
 hebbē in dese studien seer onsteken
 geweest (die als een Daniel) *die der* Dan. 12.
vele ter rechtueerdicheyt leerē, ende als
sterren blincken in de eeuwige ewwicke-
den. Maer tot wat eynde bringe ick
 dese dingen van verre vorts ? Om te
 toonen dat ick alleen beweeght ben
 tot schryuen , wt eenighe intentie
 der liefde om v lieden begeerten te
 voldoen int leuen van S. Landrada
 te beschryuen , ende te vermaenen
 om de deucht van sulcke een won-
 dere vrouwe nae te volghen , ende
 ick door haer verdienste te minste
 eenige vergiffenisse van mijn schult
 mach vercrygen : want in die rof-

cant. 3. baer van onsen Salichmaker sijn sil-
 uere colommen, den opganck is van
 purper, dat middelste heeft hy met
 liefden gheplant, om de dochteren
 van Ierusalem. Ende daerom hoe
 wel wy niet en hebben geraeckt de
 fraeyicheyt des wtspraecke, noch
 de viericheyt der martyrie, te min-
 sten sullen wy haecken tot het mid-
 delste der bedde, die niet en sijn co-
 lomne om andere te draghen, noch
 purper om voor de waerheyt te
 steruen, laet ons nochtans het mid-
 delste besitten, warachtighe dingen
 recht gheloouende, ende oprechte
 dingen warachtelyck schryuende.

HET

HET I. CAPITTEL.

Van S. Landrade afcompste.

NMe den gloziosen triumphe dan
 de verrysenisse ons Heeren/ouer
 al onsteken synde 'twier / dwelck de
 Heere Jesus gecomen is op der aer-
 den te senden / ende ghewilt heeft dat
 crachtelpeck onsteken soude worden /
 sijn daer mede niet alleen de mans /
 maer oock de voutwen met wonde-
 re liefde des almachtigen Godts ver-
 wermt gheworden tot versnadinghe
 des doots. Noch ouderdom / noch
 gheslachte / oft al wat mochte toelac-
 chen oft vermaecken / en coste niet
 hinderen den loopende op de loop-
 bane Godts. Begeekten de swaere en
 scherpe dinghen sy betreden met voe-
 ten de voorspoedighe / ende vol synde
 van hope des onsterffelpeckheits / ver-
 uolghden sy den beminden voedende
 op den middach met alle nersticheit /
 tot dat sy hem vatte. Waffer geen oc-

8. Iulij
 Lan.
 Sur.fol.
 135.

Caar. 1.

E ij casie

Rom. 7.

casie des toyments / soo bochten sa
 met hen seluen : ende eenen anderen vvet
 in hen leden strydende teghen den vvet des
 verstants bestreden sy, dooz dagelicksche
 martpzie der pijnen/ende Godts gra-
 tie dooz Jesum Christum.

Van dese ghepzoefde munte Chri-
 sti/ is een beelt gheweest des schoons
 deughts de V. maget Landrada/ vzo-
 me vechteresse teghen den dunuel sel-
 ue/ reuse Goliat der hoouerdne/wer-
 dich om van de maeghdekens nae ge-
 uolght te worden / die doock vooz de
 mans wonderlyck is. Oft Godt ga-
 ue dat nae het exempel van sulcke en
 vzouwe/ haer de mans schickten/ en-
 de den ouderdom doock bedwonge we-
 dergaue / dat van selfs onbedwongen
 doet de ionckheyt. Dit kint van den
 edelen stamme van Vranckrijck/ende
 van de ghene die ghenoeemt worden
 Maiores domus, opperste hoofmeesters /
 doozluchtich van geboozte/ heeft ver-
 edelt ende verciert de geheele gellach-
 ten der voozgaende ouders van den
 Franschen stamme dooz haer verdi-
 sten. Ick verswpghe dat sy in haers
 moeders

moeders lichaem / eer dat sy gebozen
was / eerst vercozen is geweest / eer
dat sy was ontfangen / en van ionck
af terstont heeft Christum begost te
verstaen / ende met behoorzlycke ma-
nieren haer jonckheyt te versmaeden /
ende ick en weet niet wat goddelijcke
te smaeken. Was een eenige dochter
den ouders / ende daerom soo veel te
meer bemint. In dien ouderdom was
te sien / met wat groote gratis dat nae-
berhant dat vat vervult souden wor-
den met gratie ende oueruloedicheyt
des H. Gheest.

Clotharius den vierden van Lu-
douicus / den welcken S. Remigius
hadde ghedoopt / regeerden op dien
tijt de Monarchie van d'p rijken /
van Burgundien / Neustrie / ende Aus-
trie. Pipinus sone van Caroloman-
nus / was met den man Godts Ar-
nulphus naederhandt Bisschop van
Mets / *Maiores domus, hoofmeesters,* maer
syn gloriose gheworden door de ghe-
boorte van haer nieuwe nichte ende
haer heplicheyt / dan ouer hem wiens
rijk sy besorghde ende regeerde.

Defelus
wordt
ooc Clo-
doueus
genoet.

ANNOTATIE
OP HET EERSTE CAPITTEL.

Dit kint van Edelen stamme
van Vranckrijck.

Landzada is geweest de nichte van
Pipinus sone vā Carolomānus. Sō-
mige meppen dat Lādada geweest is
de dochter van Carolus Martellus :
maer zyn verdoelt in de equiuocatie
des naems: want die Landzada is ge-
houdt geweest / en haer memozie oft
ghedenckenisse wordt ghehouden int
leuen van haeren Sone Godegrandi
Bischop van Metz.

L. 2. Ec-
cl. hist.
f. 65.

Aengaende van Pipinus / soo ist
te weten dat S. Begga de dochter vā
Hertoch Peppn / en de suster van S.
Gertruyt hadde getrouwt Anchises de
sone van S. Arnulphus Bischop van
Metz/ by de welke sy Peppn vā Her-
stal treech. Dese Pepinus sone vā An-
chises en van S. Begga was Hertoch
van Zabāt/ en Cōnestabel vā Vrac-
rijck/ welcken staet by met vechteder
hādte vercreech nae de doot vā Ebroi-
nus

nus int iaer 691. Hy was een broemkersten Prince/wtgenomen dat hy ten leste hem leelick ontginck in ouerspel leuende. Hy dede niet alleen de versiaeghde Bisschoppē keeren naer haer kercken/ maer dede daerenbouen het kersten gelooue verbzenden in Hollāt/ Zeelant/ ende Vrieslandt.

HET II. CAPITTEL.

Vā haer Godtvruchticheyt, en vermaedinge des houvvelyckē staet.

Ick gae nu voorby die thien kintsche iaeren/ die sy soo deughdelyck heeft ouerghebrocht / dat sy haer voesterscheen te verweckē tot Godvruchtelycke wercken. Ick come tot die dingē die sy met haer engen sweet vercozen/aenuuert / ghehouden ende volbrocht heeft. De ouders haddē gerne haer eenige dochter Landradam ten houwelyck bestaet/meynēde alsoo haere onvruchtbaerheyt/ inde vruchtbaerheyt van haere dochter te verhaelen/maer die H. maget als oft sy nu haerē byzdegom hoorde spreken door den prophete

psal. 44. pheet **Dauid**/ Hoort dochter ende fiet, en
 reyght neder v oore, ende vergeet v volck,
 ende u vvs vaders huys, ende de Coninck sal
 lusten hebben aen v schoonheyt, antwoor-
 de soo wisselck haer ouders vande
 swaericheden des houtwelpckē staets /
 vande byploften / van de dracht der
 neghen maenden / van de perpckelen
 des barens / ende van die andere swaer-
 richeden die het houtwelpck mede by-
 ghen / en prees haer ouders soo hooch-
 lyck den maeghdelycken staet met ge-
 wichtighe woorden / dat sy by nae sel-
 ue van sinne waeren in cunshent te
 leuen / ende van malcanderen te schep-
 den.

ANNOTATIE

Op het tweede Capittel.

Io: Cha-
 peauille
 in gestis
 Pontif.
 Tungr.
 Traiec.
 & Leo-
 nen.

Ten tijde van **S. Landrada** leef-
 den heplichlyck **S. Lambrecht** Bis-
 chop van **Maestricht** / wiens heplich-
 leue veel volghde / versmadede de we-
 relt. Onder welke was / **Hubertus**
 een Edel jonckman doen van **Aqui-
 tanie** geboze onder den Coninck **Dies-
 rick Graue des Paleys**. Item **Oda-
 weduwe** van den Hertoge van **Aqui-
 tanie**

tanie/ die haer goet dē armen wtdenle-
de/ dooz de vermaninge van S. Lam-
bzech / ende een clooster maecte in
Amanio by Lunck / daer sy saelich-
lyck rust . Item Landrada de Edele
maget/ dooz het exempel vā S. Lam-
bzech offerde haer seluen ende haer
goet Gode op te Munsterbilsen.

HET III. CAPITTEL.

Van haer groote strengicheyt
des leuens.

S heeft alle de werelt versmaet
met haer genuecte/ ende heeft een
nau celleken vercozen / haer daer in
sluptende/ daer sy de wijde ende bree-
de des paradys in gheuonden heeft :
daer in heeftse gebeden ende gheslae-
pen/ etende maer drooch broot/ drinc-
kende daer toe water / alsoo dat sy
meer haeren lust tot eten verweecten/
als dat sy den hongher ende dorst blu-
ste . Onder dusdanighe deughden /
ende castydinghe des crancke lichaems
wil ick van haer supuerheyt spreken/
moche

mocht meer berispt worden als ghespresen. Batstouen en kenden sy niet: saechte bedden/hoe wel sy van coztsen brande/en gebzupckten sy niet/maer schzoemden haer daer vooz. Met een hantzen cleet becleet ruste de soldatersse Christi op de bloote aerde. Als iemand mocht gesondicht hebbende als oft sy oock ghesondicht hadde / nam vzaeck ouer haer seluen/lydende vooz de vzemde sondē vā andere menschen.

ANNOTATIE.

De andere Legēde heeft dat S. Vādzada tegen den danck vā haer ouders vertroock nae die woestyne Bilsen genoemt om de conuersatie van haer bloetvzienden van alle menschen te schouwen/ ende haer seluen volcomelick te steruē. Al waer sy heeft met haer eynen handen een cleyn huttekē gebout/om int selue te woonen/ ende in ernste met den vphant van het menschelicke geslachte te stryden.

Sy soecht waerachtige ruste/maer en cost die nergens geuinden/dan gelyck den E. Vader Thomas de Kempis

pis sendt/ in een boeckē en boeckē.

Nulquā tuta quies, nisi cella, codice, claustro.
 soo het v. capittel claerder sal leeren.
 Ten tijden van S. Lābrecht geschiedē
 den geloften der repnichēpt/ de welcke
 hē niet toegelaten en souden hebben
 gehad hadden sē niet gheozloft
 geweest/ soo onse ketterē versierē/ ende
 die gheloften deden int Clooster/
 wordende met een besunder habnt on-
 derschepden ende Gode toegeengēt /
 gelycke nu oock noch hedensdaechs
 gheschiet / op dat ghy niet en meynt
 dit wat nieuws te wesen met de ketterē.

HET III. CAPITTEL.

Van haer begeerte totter eenicheyt.

Op desen tijt was te Roome paus
 Martinus/ en Remaclus preechte
 te Maestricht met woordē en werckē
 met priestelycke sozge/ ende S. Tru-
 do in Haspengau verwermdē de nieu-
 rupters Christi in het ghelooue.
 Dooz die deughden van dese ontstekē
 zynde/ verlangde allen ooghenblick
 oft het vaderlant te verlaeten / oft in
 een woestpne gaen te woonen. Tuss-
 schen

Mat. 6.

schē bedde en was sy niet sonder traenen / noch dach noch nacht en was sy sonder geduerige pynningen en afflic-tien / die sy haer aendede / segghende met den Propheet David: Ick sal alle nachten mijn bedde vvaschen, met mijn traenen sal ick mijn rust-plaerse begieten. Het leuen van S. Paulus ende S. Antonius Crempen had sy altijs vooz ooghen. By nae was sy alleen ende sonder geselschap ghegaen inde woestynne / ten waer dat haer de teere ioncheit / ende de armen die sy voede en hadde belet. Want geen van de Cleregne oft geen arme mensch en ontginck haer handt / oft hy en worde dooz haer van spijsse gevoedt / oft met cleederen becleet. Wiens cellen en heeft sy niet ingegaen? Wiens voeten en heeft sy niet ghewasschen? Een wonder intensie / ende een ongewoonelijcke sterckhept in haer vrouwelijcke geslachte. Van wesen was sy bouende menscheit schoon / ende bouende andere met een maesteyt wtstekende / soo dat sy haer schoonheyt selue scheen te begrypen / en haer ghesel lichasem met een fleche cleet

cleet te bedecken / alsoo dat wie haer
aensach haer vooz de minste der diēst
maeghden souden hebben geozdeelt.
De ledicheyt schouden sy dooz aers
bept der handen/in waekingē was sy
bouen menschelpcke ghewoonte seer
besich.

ANNOTATIE OP HET
IIII. CAP.

Hadde vooz ooghen het leuen van S.
Paulus ende Antonius Crempfen.
Siet hoe oudt dat het leuen der Mo
nicken in de wildernisse is geweest /
hunlieden ghewillighe armoede / eeu
wighe repnichēyt / wondere abstinē
tie van spysē / wijckinghe vā mensche
lpcke gheselschap / ghedaedighe ghe
beden teghen alle ketterz. Daer en is
niet dat de H. Kercke soo heeft verliche
als den staet der monickē oft religieu
sen / ende is gheweest int beginsel der
H. Kercke.

HET V. CAPITTEL.

Sy begheeft haer in een wildernisse.

Als sy anderwerf gedreue worde om tot een wildernisse te gaen/ en vooz cleyn achte al wat sy om Chri- stus wil verlaten hadde/ten waer dat sy oock haer seluen verliet en verloof- chende; soo heeft die h. maghet opge- recht het vendel des hepligen crups/ ende laeten vliegghen de seplen haers schips/ende is gegaen tegen den dack van haere ouders/ende wille vade fa- milie ghegaen tot een wilde plaetse / om de vzeetheyt der wilde dieren ge- noemt Belluam; daer zynde recht sy op met haer engen handen een cleyn hut- teken/om te vechten teghen den dun- uel. Ick en weet niet wat soorte van vechtinghe sy bouen mensche crachte niet en heeft gheproeft.

3. Reg.

17.

Matt. 3.

Sy verblinde haer dat sy een meboz- gerinne va Helias en va S. Jan bap- tist geworden was/waer af den eenen doo? een raue/ende den anderen doo? wilden

wilden honich ende spzinckhaenen ges-
 spst wierde. **S**p en was niet verueert
 vā de **W**epzen/wilde swpnen en ande-
 re vzemde felle ghedierten die daer
 woonden/maer en achten die niet/als
 soo dat sp met **J**ob mocht segghen:
 Ick heb een broeder der Draecken gevveest, **Iob 30.**
 ende een ghesel der Struyssen. **N**ochtang
 boeden sp die beesten/ niet om die te
 eten / ende vermaeck van die spyse te
 nemen (want sp van jonckx af geen
 vlesch en hadde gegeten/noch en adt)
 maer om de pelgzing ende den armē
 die sp ter herberghe ontsonck vooz te
 setten ende te solageren.

ANNOTATIE OP HET V.
CAPITTEL.

Sp verbljde haer dat sp een me-**boz**
 gerinne van **H**elias ende van **S.** Jan
Baptist/ &c.

Onder veel is dicmaels getwysel
 geweest wie eerst begost heeft in de wil-
 dernisse te woonen? Ende brenghen
 vooz de eerste instelders vooz den
Propheet **E**liam/**E**liseum en **S.** Jan
Bap

Baptist/ende S. Antonius Crempyt/
 ende S. Paulum/dat S. Paulus vooz
 S. Antonius in de woestynne ghewoōt
 heeft gheeft sijn leuen genoech te ken-
 nen. Want om hem te kennen ende
 te vinden is S. Antonius geresst tot
 S. Paulum vooz hemelsche reuelatie/
 die nu oudt was hondert ende derchiē
 iaeren / soo Aloisius Lypomanus
 schryft. Ende als hy hem gevonden
 hadde/ ende in sijn celleken was ghes-
 raect/soo heeft een raue vooz hen ne-
 der vliegēde van eenē rack des booms
 ghelepd̄t een gheheel broot / ende S.
 Paulus sende totten H. Antonius :
 Siet de Heere s̄ndt ons den maeltijt:
 't s̄yn nu tsestich iaeren dat ick altyts
 plach te cryghen een half broot/maer
 nu tot uwer compste heeft Godt die
 Heere ons gesonden een geheel broot/
 ende Godt danckende hebben daer vā
 gegeten/ ende S. Antonius heeft S.
 Paulum den eersten Crempyt begra-
 uen/ met hymnen ende psalmen / nas
 de Christelycke ouerleueringe in het
 graf dat de Leeuwen haddē gemaect/
 ende heeft dat gedeckt met die aerde.

HET VI. CAPITTEL.

Een Herder siet een hemelsch licht,
ende hoort Engels ghesanck.

Op eenen tijt ghebeurdet dat een Herder der verckenen daer ontrent huede / die op den auont dooz die dunsternisse die hem oueruielen / verdoelde by den wille Godts / als hy sijn beesten by een sochte dooz ontweghen / soo dat hy daer des nachts bliuen moeste inde wildernisse. En als hy waekende was de waeke des middernachts ouer sijn cudden / worden hy met een hemelsch licht verlicht met opgeheuen ooghen ende dooren / op de maniere van de Euāgelische herders hoorden hy eenen sanck der Engelen van seer soet geluyt / alle aertsche melodie te bouen gaende / welcke van hem wech nam de schroemte der bymen ende de scherpicheyt der verlaetene ende onbetwobde plaetse. Hy verwonderde hem seer / ende verlangde te weten wat dit mochte beteekenen.

Luc. 1.

A

Als

Als het visioen vergaen was / ende dē
 dach aen quam / in sijn seluen keerēde /
 vergaederde sijn beesten / ginck totte
 H. maghet Landzadam / ende vertel-
 de haer visioen dat hy hadde gesien /
 om van alles haer oordeel daer af te
 hoorē. Maer alsoo haer dat niet nieuws
 en was / als die nu ghewoon was die
 wils te ghebruncken die tsamenspre-
 kinge der Engelen / ende haren sanc-
 te hoorē / nochtans merck nemēde op
 die verhaelde plaetse / berenden sy
 haer teghen den aenstaenden nacht
 met supueringhe der vasten ende ghe-
 beden.

ANNOTATIE.

Als hy waeckende was de waecke
 des middernachts / desen Herder is
 vereert gheweest met een hemels vi-
 sioen / ghelijck die herderkens in de
 gheboorte Christi / waeckende en hou-
 dende de nachtwake ouer haer cuddē /
 Luc. 2. Godts claerheyt heeftse omschenen /
 ende sy hebben gheweest met grooter
 vreesen / ende onuersienelijck isser ge-
 weest

weest met den Engel een menichte
 des hemelschen heyls / louende Godt
 ende seggende: Glorie sy inden alder-
 hoogsten Gode / ende inde aerde vze-
 de den menschen die van goeden wil-
 le sijn. Gelyck Godt de Heere eertijts
 de eerste bootschap ghedaen heeft aen
 de Herderkens / soo wordt hier oock
 aen den Herder vertoont een hemels
 licht / ende hoozt het hemels gesanck.
 Alsoodat S. Ambrosius seer wel seyt:
 Die Heere en heeft niet ghesocht de
 groote scholender wijssen / maer het
 simpel volck / dat niet en wiste te ver-
 coopen met fran woorden tghene dat
 tet ghehoort hadde : de simpelheyt
 worde ghesocht / niet de eergiericheyt
 en wordter verlanght . Daerom
 en suldy niet versmaeden die slechte
 woorden der Herders : Want van de
 Herders vergadert Maria het geloos-
 ue; vande Herders wort Gods volck
 tot eerbiedinghe vergaedert . Alle
 diese hoozden sijn verwondert ghe-
 worden / ende Maria bewaerde alle
 dese woorden / ouer leggede die in haer
 herte.

l. 2. in c.
 2. Lucz.

HET VII. CAPITTEL.

Hoe S. Landrada oock het
visioen fiet.

Die heplige maghet ginck tot eenen deuoten Priester Sigemarus genoomt / ende met hem ghesproken hebbende van secrete saecken der siele / ginck met hem ende den herder totter gewesen plaetse. Daer rusten sy op de bloote aerde / ende ick en weet niet wat verholensaecken dooz goddelicke inspraecken haer ingegeue worde / alsoo dat sy daer dooz de aerde vocht maecte van tranen. Den winter was doen bouen ghewoonte seer coudt / het aertrick met dicken sneeu ghedeckt / ende alle dinghen laghen met droef gelaet. Sy ginck nochtans berrevoets / ende met singuliere wolle ghedeckt / ende hoe sy meer ontsteken was met het vier des h. Gheests / hoe sy min geuoelde de coude des lochts. Doen ginghen de hemelen open / est doen schein het hemels licht dobbel-
der

der wt ghestoort / ende de Engelsche
stemme worden met ghewoonlycker
soeticheyt naeder gehoozt als te vo-
ren.

ANNOTATIE.

Ruste op de bloote aerde.

S. Spluester Paus vermaende den
Keyser Constantinum voor het doop-
sel tot penitentie / tot vasten / traenen /
ende wercken vā bermherticheyt / &c.
Noteert dat eenen sack / hantencleet /
ruste op de bloote aerde / ende stropin-
ge van asschen op het hooft teekenen
zyn van penitentie. Het inckel gelouue
en is niet ghenoech totte salicheydt /
maer daer worden oock versocht de
goede wercken. Ten is niet genoeg
dat de Heere Jesus Christus voor ons
is gecruysst / maer wy moeten ooc sijn
cruys aenhangen : het welck geschiet
als wy alle quaet om sijnder liefde ver-
dragen / alle ghebreken wederstaen / en
ouer onse sonden penitentie doen / ende
alle deughden aerbeyden te beleuen.

HET VIII. CAPITTEL.

Ontfanckt een Cruys wt dē hemel.

Die hemelsche brudegom Christus Jesus heeft sijn Bruyt een clenodpe wt die hemelsche schatten willen vinden dooz den dienst der Engelen. Van dien tijt af als te voren vermaent zynde/ende onderwesen vāden wil haers brudegoms/ en docht haer niet goet eenen dach laeten vooz by te gaen / sonder de selue plaetse te besoecken / ende al daer haer schuldighē ghebeden te betaelen. Ende alsoo haeren godvruchtighen wil / veranderde in noot/alsoo dat sy vooz een ouertredinghe souden hebben ghehouden/had sy iet achterghelaten van haer deuotie.

Ende alsoo sy soo waeckende was/ ende de olie bereyde om haeren brudegom te gemoet te gaen/soo vergelde dē de heere Jesus/ sone vā de H. onbevleete altijs maghet Maria / haer met ontweerdelycke gaue wt de onspreec

spreekelijcke schatten des hemels.
 Want als sy tsnachts ter midder-
 nacht sonder gheselschap alleen was /
 staende in haer ghebedt bouen dese
 aertsche cranckheyt verheuen / loos-
 pende met den vzen voet des herten
 in den reuck der hemelscher salu-
 ghe / ende siet stracy de hemelen gin- Cant. 1.
 ghen open / wt de welcke neder dael-
 de een Crups van wondere werckin-
 ghe / verselschapt met een licht / en-
 de viel op eenen steen die daer nef-
 fens haer lach / ende wirt haer van
 Godt ghesonden / die nu de werelt ge-
 crupst was / als vooz een ghifte der on-
 dertrouwinghe. Dit Crups is noch
 in eenen steen ghedruckt te sien / al
 waert dat desen steen saecht was ge-
 weest waere. Ende die Engel sende
 tot haer / Landrada ontfanckt nu den
 onderpant van utwen onsterffelijcken
 byndegom in dit Crups / die ster-
 uende aen den crupce allen dinghen
 hermaeckt heeft. Tis een gifte
 van utwen bemunde. Dooz die bescher-
 minghe des crups / en sullen voort-
 gen die onsupuere gheesten dese plaets

se niet hinderen/ noch hongher/ sterf-
te/ onweer/ sieckte en pestilentie schae-
dighen. Die materie wordt ghewel-
dicht/ 'tverstant wordt gheuanghen/
ende ouerdenckende o goede Jesu / v
onsprekelycke liefde / soen is in ons
voorder geenen gheest. Ende daerom
dese goddelijcke dinghen / die bouen
de menschen zyn/ alleen aenbiddede /
gaen wy niet eerweerdicheyt voorby/
ende met nederslaghen vloghelen van
het firmament van bouen / climmen
wy ter aerden.

ANNOTATIE OP HET
VIII. CAPITTEL.

Wt een geschreue exēplaeer int parga-
ment/ dat noch te Munsterbilsen is /
schypue ick 'tgene daer ghelesen hebbe
aldus : Van oudē tijden isser geweest
een C. Abdisse die sonder ophouden
badt dat sy mocht vercrpghen sulcke
heylighdom / dat haer kercke daer
dooz mochte beschermt worden. Als
sy op eenen tijt in haer ghebedt was/
isser een Crups wt den hemel neder
ghedaelt vooz haer voeten op eenen
steen

steen/ dat daer in gedrukt worde/ als oft int was waer gedrukt gheweest. Als die E. Abdiffe dit sach is sy verblindt gheweest. Sy dede roepen een Priester die dat op den Altaer stelde met groote eerweerdicheyt/ ende heeft dat met alle haer vergaedinghe in groote eerbiedinghe ghehouden soo langhe als sy leefde. Maer midts datter staet/ dat een ander Abdiffe het Crups heeft wech gheleent aen haer broeder/ die alle sijn goet verdaen hadde in d'oorloge/ ende hy dat niet en restitueerden/ maer brocht dat in Livoniam/ al waert met grooter eeren be- waert worde. Maer als die stadt be- legert worde / worde een Pelgrim vā Godt vermaent inde kercke zynde het Crups te nemen ende te brenghen in een Clooster dat s'zekenhorst genoēt worde. Ende reysende wt der stadt/ es- 'tcrups gemist worde / wordt hy on- dersocht / maer 'tcrups spronck wter maele int water dat d'ondersoeckerz niet en saghen/ ende gepasseert zynde ende droef / vondt hy wederom in de maele ; maer in een herberge wirdet hem

hem ghenomen vande werdinne die daer snachts hadde sien keerffen vooz byanden/ ende de Engelken singen/ maer wech met droefheyt gaende als haer niet kunnende ouertungen/badt Godt den Heere / ende siet hy vandet wederom in de maele/ ende ginck ter plaetse daert hem geheeten was.

Comende ontrēt een dorp dat noch op den dach van heden Groenhoudt genoemt wordt/ lende hy t' Crups onder eenen boom om wat te rusten ontrent S. Hertensmisse/ en den boom en creech niet alleen bladeren / maer oock bloemen en vruchten/ en om dese oorsaecke wordt dese plaetse noch hedē genoēt Groenhoudt. Als hy t' Crups nepiden op te nemen / en heeft dat niet cunnen rueren vā die plaetse. En ontbiedde de Nonnen des voorschreuen Cloosters Frekenhorst syn gecomen met crupen ende ander reliquē/ ende hebben dat Crups met alle eerswerdicheyt ontfangen ende int Clooster ghebrocht / daert noch op den dach van heden schoon miraekelen doet : soo dat ick meyne dat dit noch

een ander Crups moet geweest zyn.

HET IX. CAPITTEL.

Sy sticht een Kercke te
Munster-Bilsen.

De **H.** Maghet verbljdt zynde vā
die giste / versterckt van godde-
lijke consolatie / verghetende haers
geslachte / ende begint een mannelijk
werck / ende met haer eyghen handen
hout af de doornen ende byemē / graeft
de aerde om een kercke te bouwē ter
memorie ende eere Godts / en des **H.**
altijts maget Marie. En dat by auō-
ture wonder zyn sal den Leser / met
haer eyghen handen begost sy de stee-
nen wt te grauen ende te draghen / den
dzaet om nae te metsen te leggen / en-
de de fundamēten te bouwē / ende op
de plaetse des Crups dat haer geson-
dē was. Geen ander dan sy heeft daer
gemaect den Altaer die daer noch
duert. De handt des almachtighen
Godt heeft Lādzadam de aerbeyders-
se gee

s. 1.
Mee
haer hā-
den be-
gint sy
dē tein-
pel to
bou-
wen.

se geholpen tot voleydinge des volcomen wercks.

§ 2. S. Lambertum
brecht wydt de
Kercke.
Daer nae roept sy S. Lambertum den Bisschop toecomende martelaer Christi/ met welcken sy godvuchtighe gemeynschap hadde/ende vā beginsel de heylighe sielen malcanderen verobligeert hadden / ende vercreegh van hem de wydinge van haer nieuwe Kercke/ende instellinghe van Reliquien nae haer begeerte.

§ 3. Veel Maeghdekens ende weduwen comen tot haer.
Van doen af als de religie nu verbynt begoft te worden door den reuck der saluinghe Christi / Godts volck verlatende de strengicheyt der woestijne/quam gevlogen als tot de plaatsen des paradys. Daer worden de maeghdekens vergaedert totte honderste vuchte / de weduwe totte seltichste. Daerenbouen veel menschen die het dertichste goet verwachten in den houwelijcken scaet/wat consent vā beyden/verlaetende het huys ende de soete omhelsinghe der kinderē brochten totte biecozen Christi met haer geheel huysgesin de hontvraeten der godvuchtelijcker intentie.

Die

Die Dupuel sach dese dinghen aen
 ende hy versuchte/ende hy die eertijts
 gheseyt hadde dooz den propheet E-
 saiam/ In den hemel sal ick opclimmen, bo-
 uen Godts sterren sal ick mijnē stoel verhef-
 fen, ick sal sitten op den bergh des testaments,
 in de noort zyden, verwonderden hem in
 het broosch gheslachte de vierige her-
 ten/ ende van de crancke Godts/ dat
 stercker is dan de menschen/wirde hy
 met voeten getredē. Sommige vocht-
 ten dooz lydtsaemheyt/sommige dooz
 de gehoorzaemheyt/ ende de hitte des
 vleesch van sommige/ worde niet ma-
 tige vastinge vercoelt. En het werck
 van sulcke voozganckerse / in wiens
 aenschyn was bleekheyt van vasten/
 liberaele aelmisse totten armen/stant-
 vasticheyt in tegenspoet/manierlijk-
 heyt in voozspoet/gediensticheyt totte
 dienaers Godts / ootmoedicheyt des
 herten ende der cleederen / oock stille
 spraeck / en de selue niet soudt der dis-
 cretie ghemaect: welcken en souden
 dese dinghen niet hebben gebroecken/
 ende totter deught onsteken ?

54.
 De duy-
 uel be-
 nydet de
 deugh-
 den.
 Esa. 14.

ANNOTATIE

OP HET IX CAPITTEL.

Wt dit capittel blyckt dat die van Munster-bilsen eertijts Religieusen zyn gheweest ende ghewielde Nonnen/ want S. Landrada den swerten wiel ontfanghen heeft van S. Lambrecht te Bilsen daer sy op den gront van haere erue een Clooster hadde gebout/ ende veel Maechden ter oorden ontfanghen: oock weduwen/ ende gehouden met consent haers mans. M^t hout vastelijck dat sy van S. Benedictus orden zyn geweest/ wanter doen gheen Clarissen noch Prekerinnen/ noch Susteren vanden derden reghel en waeren/ noch Theresanen oft andere orden/ mi synt wereltsche Canonickerffen/ den welck eenighe Canonicken helpen in dē goddelijckē dienst/ ende wonen byten Bilsen onder het Bisdom van Lupck. Ende int Duytsch wordet noch Munster oft Munster-bilsen genoemt.

Oock veel Collegiaete Kercken worden eertijts Clooster oft Munster genoemt/

ghenoemt/ als de Kerck van Aken/
 ons lieue Vrouwe munster/ te Maes-
 tricht/ opt Clooster van S. Seruaes/
 te Tögren/ &c. Om dat de Clerghe vā
 S. Carolus magnus ingestelt/ rege-
 scher wijs daer in leefden onder de
 gehoorzaamheyt int ghemeyn binnen
 Clooster oft Munster / t'samen in ee-
 nen reester / ende slapende op eenen
 dormyter/ nae de statuten des Con-
 cilie van Mentz c. 9 dat gehouden is
 onder Carel den grooten. Haer dat
 soet jock hebben sy afgeslagen die vā
 Mentz/ Aken/ Tricht/ ende Congrs/
 ende meer andere onder den Keyser
 Ottho den derden / ende Notgerus
 Bisschop die de regelsche Clercken
 verandert hebben in proprietarisse ca-
 nonicken / om dat sy ordeelden dat de
 quaetheyt der tijde sulcx vereyschten.

Canonickerffen heeft Duytland
 veel/ en vzaechdy waer voor sy gehou-
 den moeten worden / daer van trac-
 teert Claudius Espenceus l. 2. de con-
 cin. c. 12. ende Ioannes Molanus l. 1. de Ca-
 nonicis. Men siet dat sy verlaetende
 haer proeuen oft Canonissen mang
 nemen

nemen / soo dat sy gheen gelofte van
reynicheyt en schynen te doen.

HET X. CAPITTEL.

Van de plaetse Bilsen.

Door desen strijdt der Maechden/
Ende groote schole der deughden
is in cozt de plaetse seer ghewassen /
toenemende in iaeren ende deughden/
alsoo dat sy niet gelyck te vozen / à Bel-
luis Bellua, vande wilde dieren / een wil-
de plaetse; maer Belysia, dat is / Bene-
elysia, is begoft ghenoeemt te worden.
Want ist dat ghy wilt aensien die bos-
achtrighe ghenoechelycheyt / ende die
vochtighe oueruloedicheyt der riuie-
ren ende fonteynen / en oock der byen/
ende der honichraeten soeticheyt / en
was daermen de keerssen af maectt/
ende daer by neemt de religie der Chri-
stelijke inwoonderen / soo en douen
wy niet twiiffelen dese plaetse te noe-
men Elisia / wel soo veel als gheseydt
is een velt alder wellusticheyt.

ANNOTATIE OP HET
X. CAPITTEL.

Dat op dese plaesse volcht in **M.**
S. oft gheschreuen exemplaer / dat **S.**
Lādꝛada **Carolo** **magno** souden heb-
 ben gegheuen eenen handtboom daer
 die poozte mede plach gesloten te wor-
 den / om een **Beprinne** te dooden / die
 inde poozte ghecomen was / ende by
 de selue souden hebben doot geslagen /
 ende van **Landrada** daer ouer ghe-
 noemt gewordē sijn. **Carol** den groot /
 laeten wy met **Laurentio** **Surio** ach-
 ter / om dat het seker is dat **Carolus**
magnus niet gheleest en heeft ten tij-
 den van **S. Landrada**. Alsoo dat het
 schynt dat den **Auteur** ghesailleert
 heeft in rekeninghe der tijden / (t' ghes-
 ne dat ooc de aldergeleertste geschiet)
 oft eenen onghelerden heeft dat daer
 by geuoeght / oft moet een ander sijn
 die de **Beprinne** heeft ghedoot oft
Wepz. **Joannes** **Molanus** verhaelt
 dat **Carolus** **Martellus** is gheweest
 die den **Wepz** heeft ghedoot voor het
S Clooster

clooster van Hunsterbilsen / soo wy
int leuen van S. Amelbergha maget
breeder sullen verhaelen.

HET XI. CAPITTEL.

Van S. Landrade doot.

Mer wat doen wy? Als wy wil-
len coyt zyn / soo gaen wy veel
dinghen voorby / ende die ure passeert /
ende een lanck sermoon begeert op-
houdinge. Soo willen wy comen tot-
ten eynde. Den dach der vergeldinge
naeckte / ende nae langhe woestelinge
des vleeschs ende des gheests / in de
welcke sy altijs leefde / altijs sterfde /
berende haer tot reyse. Sy viel ten
leste op het bedde der sieckte / op wel-
ke sy verteerde ende afreplde / alle het
hoye ende stoppelen / ende diergelij-
ke dinghen die den vryen wteganck
plaghen te beletten / ende dat door het
gestadich vier van pijnen. Het mergh
der beenen worde verteert / het vleesch
worde drooch / 't bloet worde wtghe-
put ; nochtans en liet sy niet achter
vande

bande psalmen / noch van te vasten /
 en houdent voor haer schaede / hadde
 sy iet vermindert van haer gewoone-
 lijcke taecke. Die soete vergaederin-
 ghe der heylige maeghden stont rou-
 som de steruende Moeder / met een ge-
 duerighe suchtinghe in haer selue vze-
 kende / al wat sy lyde. Die sommighe
 saten by het bedde / de sommighe hou-
 den het hooft / de andere spreiden de
 seruetten / ende mengheldē warm wa-
 ter / de andere lasen psalmen / die som-
 mige brochten wasse keerssen / daer
 en was gantsch geene die ledich was :
 maer sy voorzwetende haere doot / ver-
 trooste de omstaende / ende voorzende
 de ure van haeren wigauck . Beual
 dock den H. Bisschop Lambertum
 ontboden te worden / op dat sy in de
 doot mochte ghebruycken sijn spraec-
 ke / wiens raet sy altijts ghebruyckt
 hadde in het leuen.

ANNOTATIE.

j. Vast psalmē. Int leuē vā S. Mar-
 cus beuinden wy datter hymnen / lof-
 G ij sanghen /

sanghen/psalmen ghebruyckt zyn geweest van tbeginnel der hepliger kercke. S. Bernaert hiel met sijn monicken snachts de vigilie vā S. Andries Apostel/ende songh psalmen en hymnen t' sijnder eeren.

ij. Wasse keerffen. Wasse keerffen in den dach te ontsteken/ende snachts laeten te branden in de kercken / ende voor de grauen der heplighen is een oude gewoonte geweest/soo het blyckt in de miraekelen van S. Jaan baptist/van S. Thomas/int leuen en doot vā S. Chrysostomus / en S. Nicolaus.

HET XII. CAPITTEL.

Sinte Lambrecht reyft tot
S.Landradam.

ALs de droeue tijdinghe ontfanghen hadde die h. ouden man / expediert hem van alle saecken/ende als hy sijn reyse spoeden / daerentuschen verhuyst de h. Landrada van dit bederffelick huys in het eeuwich leuen. Haer noyt en wort iemāt be-
rooft

s. i.
S. Lan-
drada
scrit.

rooft van sijn begeerte / wien de liefde helpt tot het verlanghe. Want in het gaen / als die Bisschop door de overuallinghe der dunsternissen sijn vermoede leden ter aerden leyde om te rusten / worden hy verheucht met een soet visioen: want half wakende / ende in den gheest opgetrocken zynde / soo opēbaerden haer de eertweerdige maghet in een rype maiestept / berispēde de oude traechteit met gewoonlycke ghemeyne aensprekinghe / straffen hem van sijn vertoeue / waerom dat hy haer wterste te weten met sijn handen niet en hadde gegeuen de heylighe Sacramenten / haer ooghen niet en hadde ghesloten / haer handen en voeten niet en hadde wtghereckt / den sweetdoeck op het hooft niet en hadde ghestelt / ende de andere dingen niet en hadden volbrocht die men den dooden in die uren doet ?

§ 2.
S. Lambrecht heeft eē visioen.

Hy excuseerden hem van sijn versuemenisse / ende pzetendeerde gehoozsaemheyt / ende seyde: **O H. Maghet** / den noot heeft voorzomen de gedienslicheyt / welke onse cranckheyt v

§ 3.
Gheeft te kennē haer begraevenisse.

schuldich was. Nu staet v my te gheschieden die dingen die daer noch resten te doen / ende my sal toestaen van schulde te doen dat ghy begeert / principaellyck van de plaetse uwer begraeffnisse. Sy antwoorde / met opgerechte ooghen / siet nae den hemel / ende siet wel neerstelijck waer dat hem streckt deur het midden vande wolcken dit teecken vanden heyligen Crups dat ghy siet. **S.** Lambrecht gaf hem gantsch int visioen te besien / ende noteert de plaetse des Crups met claer schynsel ghewesen met de vermaeninghe des Naghets / aldus segghende : Hier is de plaetse mijns begraeffnisse / dit sal het graf wesen mijnder affchen totten dach die Gode beuolen heeft.

ANNOTATIE OP HET
XII. CAPITTEL.

S. Landrada hadde begeert dat haer slicham souden begrauen worden te Wintershouen toebehoorende het clooster van den H. Bauo. Het welcke **S.** Lambrecht gerne souden hebbē / en had

hadde die vā Munsterbilsen hun daer
niet teghenghestelt. Doch wat hy
niet en cost ghedoen is door den dienst
der Engelen geschiet. Gelyck S. Lā-
drada haer vertoode aen S. Fabryche
suachts / ende te kennen gaf waer sy
begheerde begrauen te worden / soo
heeft oock S. Sebastianus hem ver-
toont suachts aen de godvruchtighe
Lucina edele vrowwe / belastende haer
dat sy sijn lichaem soude nemen wt
die vuple gote / daer hy inne geworpē
was vande dienaers Diocletiani en-
de Maximiani tyrannen / ende begrau-
uen soude hy die voeten der Apostelen
Petri en Pauli te koomen. Sy heeft
dat neerstelyck volbrocht / ende eere-
lyck begrauen / ende is daer dertich
daghen gebleuen. En als de H. Kerc-
ke in peps was ghestelt / heeft sy van
haer huys een Clooster gemaect / en-
de soo langhe als sy leefde / gaf den ar-
men milde aelmissen / ende naer haer
doot maecte alle haer goet den Chri-
stenen. Hier leerde datmen de begrae-
fenisse niet en moet versymmen / ende
dattet billick is dat de Heplighen een

G iij eereijcke

eereijcke begraeffenisse hebben. Ende dat de lichamen der Apostelen te Koomen sijn.

HET XIII. CAPITTEL.

Van het geschil datter op rees vāde begraeffenisse S. Landrade.

§. 1.
S. Lam-
brecht
comt te
Bilsen.

Nae dat verschenen was dit visioen/ is Landrada in den hemel ontfanghen gheworden/ ende die Bisschop is op gestaen vanden slaep/ ende ouerdenckede het visioen/ is met haesten ende bouen sijn crachten gegaen nae Bilsen/ ende daer comende vande hē volck becommert om S. Landrada inde Kerck te begrauen. Ende nae dat hē sijn ghebedt gedaen hadde/ sprack hē totten volckē met Bisschoppelijcke welsprekentheit / en gaf hen te kennen d' openbaringe die hem geschiet was van S. Landrada/ en waer sē wilden begrauen wordē. Als volck dat hoorde / murmureerdet op den Bisschop/ ende noch sijn redē niet voleyndt hebbende beletten hem/ met een geweldich gheroep / als hem beuechtende.

Sy senden eenpaerelijck / hier is sy
 gewilt geworden / hier is sy **Q**uerste
 geweest: dooz haere rijckdommen is
 dese kercke ghewassen / hier dooz haer
 is die vergaderinghe der **M**aeghden
 vermeerderd: hier heeft sy de blinden
 verlicht: hier heeft sy de cruepelen
 doen recht gaen: hier heeft sy haer ge-
 stelt tegen alle ongemacken ende ge-
 bzenen. **S**hy zyt selue hier gheweest
 haer hulper van haer heyligheyt ende
 deuotie / ende getuyge vā haer deugh-
 den / ende selue van dese plaetse den
 kerckwijder. **T**en comt dē **B**isschop
 niet toe / den volcken te quetsen / noch
 den herders / de schaepen te beroouen.
Dat visioen is geuonden om ons ge-
 nuchelijcker te persuaderen ende te
 verwilligen / ten betaemt niet dat die
 wy leuende hebben gehoudē / nu doot
 synde souden verliesen. **D**it en is geen
 officie van **G**odevruchticheyt oft van
 beleefticheyt / de heylighe maghet van
 ons laeten te gaen / ende den anderen
 te laeten der miraeckelen werckerisse.
Doet v dinghen nae v officie / de reste
 sullen wy besorghen nae den tijt ende
 becom

§. 2.
 Mira-
 kelen vā
 S. Lan-
 drada.

becommernisse.

ANNOTATIE OP HET XIII. CAP.

Vide
Eccl.
hist.

S. Landrada is ghestozuen/ soo het
blyct vooz **S.** Lambrecht bisschop
van Maestricht/ die te Lunck gedoot
is int iaer ses hondert ende achtene-
gentic. Dodo de broeder vāde ouer-
spelighe vrouwe sochte hem langhen
tijt met listen te dooden/ eenpaerlijcke
quellende de vrienden van **S.** Lam-
bertus/ om dat hy dicwils Hertoghe
Peppin van Herstal totter deucht ver-
maende / sonderlinghe hem straffende
van sijn ouerspel / 'twelck hem soo
qualyck wort afgenomen/ dat hy ten
lesten daerom gedoot worde van Do-
do die hem met sommighe quaetwil-
lige mede gesellen te Lunck hy nachte
bespranck/ hem met een lancie door-
stekende / soo hy in de kercke in sijn
ghebedt lach vooz den Autaer van **S.**
Cosmas ende Damianus.

Petrus ende Andoletus twee neuen
vā **S.** Lambrecht waerē op den selus-
tijt met hem gedoot/ soo sy hem meyn-
den

Dē te beschermen/ en̄ stoꝛuen alsoo met hem indē Heere op den xvij. vā September int iaer ses hondert ende acht-en-negentich/ nae dat hy veertich iaeren Bisschop ghetweest hadde. Seuen iaeren was S. Lambrecht te vozen wt sijnen Bisschoppelijcken stoel gesedt ghetweest / ende in ballinckschap ghesonden : maer van Peppn was hy ghestelt ghe worden wederom in sijnen stoel wt het Clooster vā Stabel.

HET XIII. CAPITTEL.

T' lichaem van S. Landrade worde miraculeuselijck vervuert.

S. Lambrecht beweeght zynde dooz de obstinaetheyt des oploopende volckx: T is licht (sende hy) ouerste te zyn ouer het volck/ maer t' is swaer eē iegelyck te behagen. Men behoorden meer Gode te behagen dā dē mēschē: maer ick ben verskert/ datter niet en sal kunnen verandert worden van alle t'ghene dat Godt ghewilt heeft. Wetende ende wiffelyck woꝛp ick mijn

f. r.
S. Landrada
wordt
begraue
nae den
wil des
volcks.
Act. 5.

mijn hāt in de vlamme ende volbrin-
ghe tusschen beyde v lieden wil. Zoo
worde de H. Maghet begrauen nae
dē wil des volckr/ maer die Bisschop
en ginck niet af van syn oude sorchful-
dicheyt. Want hy wiste dat lichtelpe-
ket de elementen soudē verandert
worden / dan dat S. Landrada sou-
den lieghen.

§ 2.
Het li-
chaē en
vortint
graf niet
gevon-
den.

Die H. Bisschop stelt syn seluen ee-
nen vasten in/ en volhout in het vasten
niet ghebeden / ten lesten nae dzy da-
ghen preeckt voor het volck / Godts
wille niet te willen volbringhen / is
syn armen wt te repcken teghen de
beke. Daerom ist nu tist dat wt u lie-
den ordeel oock hanghe / wat ons vi-
sioen dat ons verdoont is / heeft wil-
len leeren. Laet ons ocularie perspe-
ctie nemen aen het graft van dese H.
Maghet / op dat ons alle schruepel
wech genomen worde ouer dese saecke.
Cvolck ouerstemt/ volghet de sentētie
des Bisschops/ en als het graf geoeffēt
was/ men vindt het lichaem niet noch
oock de kiste des lichaems. Alle het
volck wort bleeck vā verwondringhe
met

met stille murmuratie. Alle die Bisschop
 Godt danckende / ende syn kin-
 deren vaderlyck vertroostende sende/
 laet ons nu ghaen sien / wat Godts
 mogentheyt vermach.

HET XV. CAPITTEL.

D'lichaem wort te Wintershouen
 geuonden door den dienst
 der Engelen.

DEn Bisschop aenweert den wech
 den gaet vooz ende twolck versel-
 schapt hē tot Wintershouen. Al waer
 de selue Bisschop van synē eerweerdig-
 ghen Vader Aper genoemt / gherecō-
 mandeert was aen den ArtsPriester
 Landoaldus om van hem gheleert en
 opgebracht te worden / dooz wiens on-
 derwysinghe hy gecomē is tot het sop
 des Heylicheyts. Ende aldaer thoo-
 nende die teekenen van syn visioen /
 ende die voetstappen des ghewesens
 Cruyce / doet de aerde ontgrauen (o
 nieuwe saecke wel om te verwonderē)
 sy vinden t'lichaem des maghets
 Daer

De Bis-
 schop
 gaet nae
 winterf-
 houen.

Daer met de kiste ouerghevoerd op sulcke maniere ende betamelijcke reuerentie gestelt/ dat niemant en twyfelde/ oft dit en was geschiet dooz den dienst der Engelen. Dooz dit wonder spectacel als nu droncken spnde van des eeuwige paradijs welluste het volck/ zyn seer verbljdt gheworden/ ende met weerdighe eere ende deuote handen / doen de aerde wederom op die plaerse / ende als vergaende in haer seluen / beuelen de reste den almachtighen Godt.

ANNOTATIE.

Ten is niet te verwonderen dat S. Landrada doot spnde ghebruyckt heeft de ghediensticheyt der HH. Engelen/ der welckens besoeckinghe sy int leuen gbruyckt hadde op der aerden/ wāt die Engelen/ soo S. Paulus schryft/ syn allegaeder dienstbarighe gheesten ghesonden ten dienste, om de ghene die de erfenisse der salicheyt sullen ontfanghen. Ende dese in dit cas is sy gheluck geweest de heylighe maghet S. Catharina

rina / de welke nae dat sy ghemartyrizeert was / is van de Engheleu op den bergh Sina ghevoert / ende eere-lyck begrauen / daer sy gegaen was doen sy in ballinckschap ghesonden was / ende daer gheuonden is gewor- den / die wederom haer ter doot hadde ghesocht. Baron. an. 307. nu. 30. & seq. Haer martyrie is gheschiet van den Keyser Maximino / die inden Oosten regneerde / ende niet van Maxentio / die ter seluer tijt te Roomen regeerde / soo Eusebius ghetuyghet / doock mede Baronius in Martyr. Rom. 25. Nouem- die op de selue plaetse noteert / als mede op het iaer 307. num. 31. dat sy eers- tijts genoemt is geweest Hecataha- rinam / van den naem Hecate die haer gegeuen was / eer dat sy Christen was ghe worden.

HET XVI. CAPITTEL.

Van verscheyde mirackelen die aen haer graf gheschieden.

Nae de opēbaringe der begraeffe- nisse vā S. Landrada / soo begoft godt de Heere de plaetse met veel teec- kenen

kenen ende miraekelen te bereeren.
 Wat blinde isser gheweest / wat cort-
 sachtighe / wat watersuchtighe / oft
 met eenighe andere sieckte beuanghe/
 die daer niet geholpen en is gheweest?
 In dese schaeps poele van Siloe / en
 daelde niet eenen siecken neder / maer
 een groote menichte / blinden / cruepe-
 len / werdzoochden / ende genesen ghe-
 worden spnde van haere sieckten / gin-
 ghen met blyschap wederom thyns.
 Onder anderen was daer een man die
 langhen tijt syn ghesichte verloren /
 hoozende vaden volcke die groote wō-
 derlycke miraekelen die Godt dede
 door syn H. Vriendinne Landrada /
 dochte hy doock haer graft met deuotie
 te besoeckē. Als hy daer ghelept was /
 ende syn ghebet aldaer hadde gedaen /
 wirt hy terstont siende / veel claerder
 als te vozen : waer van hy Godt ende
 S. Landrada loefden ende danckten.
 Desghelycx die watersuchtighe / gich-
 tighe / creupele ende doouen / ende an-
 dere siecken cregghen gesontheyt / alsoo
 dat die Heere Godt haer Hephicheyt
 in menichfuldighe miraekelen won-
 derlyck

derlyck heeft vertoont/ die by haeren
graue geschieden.

HET XVII. CAPITTEL.

Van S. Landrade Translatie.

Niet lange naer haer doot is haer
lichaem verheuen nonis Martij, en
haer ghebeenten sijn ghelept in een
casse/die noch op den dach van heden
te Munsterbilsen ghesien wort / ende
gheopent is in presentie vande te-
genwoordighe Mevrouw Magdale-
na van Eltz Abdisse der Collegiate
kercke S. Amoris te Munsterbilsen
int bywesen vanden C. P. Nicolaus
Rector der Societeit Jesu te Mae-
stricht/en P. Colen in de maent Julij
1611. In welke casse ick gheuonden
hebbe een out francyne briefken van
haer translatie/int Latijn geschreuen/
dat ick verduyptst hebbe/ende luydt al-
dus van woort tot woort.

Int jaer vande geboorte ons Heeren
alsmen schreef acht hondert ende tach-
tentich is de translatie gheschiet der

ghebeente des H. maghets Landrada
 eerste fundaterisse deser kercke in Bil-
 sen vanden Heer Craclo ende Areber-
 to. Item sijn gheleendt de gebeente vā
 de voorszgenomde H. Maget Landrada
 in dese plaetse door den Gerweerdig-
 en man W. Willem Abt des cloosters
 vā S. Jacob te Lupck int jaer duysēt
 dry hondert ende vijftien / op de vigi-
 lie vande gheboorte van onse Lieue
 Vrouwe.

Waer wt dat blyckt dat die van
 Ghendt niet veel vande Reliquien oft
 gebeente van S. Landrada en cunnen
 hebben : want hoe wel den E. heer
 Joannes Molanus sendt / dat int iaer
 ons Heeren negen hondert ende tach-
 tentich des sondachs nae S. Peeter
 ende S. Paulus dach den E. Bisehop
 vā Doornick dit H. lichaem tē bytwesen
 van veel gheestelycke ende werelycke
 persoonen met grooter eeren / met die
 H. lichaemen van S. Landoaldus
 ende S. Adrianus heeft ouerghedra-
 gen tot het Clooster van S. Bauo tot
 Gēdt soo Sigebertus ghetuyghet / soo
 blyct nochtā s wt het frācne geschrif-
 te in

te in de casse vā S. Landrada te Munsterbilsen datter noch een naeder trāslatie gheschiet is/te weten int iaer 1315 die welcke de leste schynt gheweest te zyn.

Inden geschreuen boeck/ waer wt dat den E. P. Laurētius Surius het leuen van S. Landrada heeft geschreuen verhaelt hy/ dat op de kant met een ander handt geschreuen stont wt den Latijne int duytsch lydende :

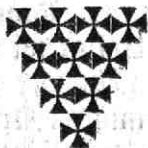
Int jaer dunsent twee hondert en seuenenseuentich t'sondaechs nae het feestdach der H. Apostelen Petri en Pauli heeft den Eerw. H. Philippus Bischop van Dornick ghehouden die tranlatie des lichaems van S. Landrada maghet in haeltere. In welke tranlatie gheweest syn die Eerwerdighe Archidiaeken / Meester Henricus de Mada/ en Heer Nicolaus genoemt Miso/ Heer Sielis doen Abt van S. Martens te Dornick/ en noch meer andere Religieuse mannen / ende doock werelijcke Heeren / te weten Heer Kadulphus vā Anuel/ H. Jā vā Happoele/ en Heer Philips sijn broe-

der Kidders/ ende veel meer andere/
iae ontallijcke soo Edele als onedele
personen.

Het is nochtans wel te geloouen
dat die van Ghendt een deel hebben
van die ghebeente van S. Landrada/
wantmen inde casse te Munsterbilsen
niet t'geheel lichaem en vindt / maer
het meestendeel.

T'hoofst van S. Landrada is in fijn
siluer beslaegentotte borsten toe / seer
costelijck verciert / ende wort bewaert
op den choor vande Joffrouwen Ca
nonickerffen van Munsterbilsen met
alder eerweerdicheyt / soo ick op S.
Landrada dach hebbe gesien / int iaer
duysent ses hondert ende elf/ doen icks
daer preekten den achtsten Julij.

Epinde des leuens van
S. Landrada.

HET LEVEN
VANDE HEYLIGE MAGHET
AMELBERGA

die te Munsterbilsen Religieus is geweest.
Wort geviert den v. Julij te Ghendt/
ende te Munsterbilsen/
ende elders.

Martyrologium Romanum leest aldus,
Sexto idus Julij,

Apud Gandauum Sanctæ Amelbergæ virginis.

Vsuardi Martyrologium leest aldus:

In portu Gandauo in Monte Blandinium dicto,
Sanctissimæ Virginis Christi Amelbergæ electæ, quæ
signis clara mira veneratione fidelium colitur.

*Ioannes Molanus in Indiculo San-
ctorum Belgij. fol. 11.*

S. Amelberga virgo ex Ardenna consilio S. Willibrordi Belissam venit instruenda, vbi sanctissima Landrada præerat Monasterio quod exstruxerat. Brachij eius os confregit Carolus Martellus Princeps, vt eã sibi raperet sponsam: quã etiam planè cepisset vxorem, nisi pudicitia virginalis, de eo triumphans penitus obstitisset. Migravit ad Dominum anno septingentesimo septuagesimo secundo aut circiter, sexto idus Iulij, sepulta in Temseca iuris sui villa ad Scaldam, vbi in sui nominis Ecclesia ostenditur sepulchrum: sed corpus virgineũ Balduinus Ferrus Gandauum transtulit ad Blandiniense S. Petri monasterium, vbi coniunctũ est reliquiis S. Bertulphi.

Maf-

Masseus scribit ciues Gandauenses v-
nà cù Guilhelmo Episcopo Torna-
censi, diem festum eius sibi insti-
tuisse anno millesimo trecentesimo
trigesimo primo.

Annotatie Molani in Vsuardi

Martyrol. fol. 115.

Die historie vande H. maghet Amel-
berge is met der hant geschreuen te
Cameren ende elders/ heeft den En-
tel van Theodoricus Abt van S.
Trupen/ want dese heeft het leuen der
Heylighe geschreuen ontrent het jaer
elfhondert. Schynt nochtâs wat ver-
verualscht te zyn. Daer is noch een
sermoon van S. Kadbodus Bischop
van Utrecht van het leuen ende ver-
dienste des H. Magets Christi Amel-
berghe.

HET I. CAPITTEL.

Van de afcompste S. Amelberghe
maghet, Religieuse van
Munsterbilsen.

5. 1.
Vā haer
gēflach-
te.

M. S.
Exemp.
Bogard.

Die gloziose maghet ons Heeren
Jesu Christi S. Amelberga is
gēbozen van Conincklijke gēflach-
te. Haer vader hiet Christinus/ haer
moeder Eva/ ten tijden van Coninck
Pipini. S. Geertrudt/ Aldegundis
ende Waldetrudis waeren haer ede-
le nichten. T was groot dat sy van
Edele gēflachte was/ maer t was veel
meer dat sy haer Edelheyt vercierde
met deuchden ende met een goet leuē.
De ouders deden haer wel onderwys-
sen ende leeren in goddelijcker cunste/
ende voedense op als een eenige doch-
ter ende bruydt Godts.

5. 2.
Vā haer
oeffe-
ninghe.

Dit jonck maeghdekē gaf haer ge-
stadelijck tot hemelsche dingen / ende
besocht seer gerne de kercken/ al waer
sy haer deuotie houde met groote aen-
dachticheyt / ende oeffende oock
haer in vasten en bidden/ tot verwon-
deringe der menschē. Somtijts ginck
sy met haere Joffrouwē in haers va-
ders boomgaert / ende contempleer-
de daer hemelsche dinghen/ ende bou-
den daer een cleyn gebou/ gelyck een
cleyn capelleken/ ende maecten daer
eene

eenē Aultaer ter eeren ons Heeren Jezu Christi/ ende noomdet een kercke/ ende behiel voorts dien naem.

In dit kerckskken plach sy te offeren d' alderbeste oest dat sy creech/ en lepden dat met gebedekes op den Aultaer/ welckē sy selue hadde gemaect. Ende al wast dat sy niet en wist wat sy dede om haer jockheyt wille/ nochtans volbrocht sy het werck der heylige Vaderen ende der Priesteren. Een bedrieghelicke jongelinck die haer steenen en hout hadde helpe draghen/ als sy haer capellekē maecten/ stack sijn hant wt om te nemen t' beste fruyt dat op dē Aultaer lach/ ende hy en cost sijnen arm niet weder nae hem trecken/ voor dat die H. Amelberga selue quam/ ende hem verlostē met haer ghebedt/ genesende sijnen arm. Daer alle de menschen Gode af danckten die dat saghen.

HET II. CAPITTEL.

Hoe sy te Munsterbilsen gaet vvoonen door raet van S. Willibrordus.

O In desen tijt leefde S. Willibrordus Bisschop van Utrecht. En alsoo

S. 3.
Straffin-
ghe eens
longe-
linck.

S. 1.
S. willi-
librord
ver-
sterckt
S. Amel-
berge.

alsoo hy dooꝝ den wille Godts ter herberghe quam ten huse van Christyn Amelberge vader/ ende daer vernam van deser jongher maghet heylicheyt ende vant' vooꝝsende miraekel / verwonderden hy hem / ende sende : **W**an die ghedraghen hebben den last des daeghs / ende der heytten / ende t'jock des Heeren noch daghelpcks op onse schouderen draghen / en hebben alsulcke gratie van Godt noch niet ontfanghen / gheluck die goedertierenheyt Godts ghegeuen heeft dit Maechdekken. Daerom mijn goet kindt Amelberga blyft Christo utwen brudegom getrou. Weest blypente in de reynicheyt met **S. Cecla** / blyft in Gode met **S. Agnes** / en kiest het beste deel met **Maria Magdalena**. Het dusdanige woorden versterckte die **H. Bischop** de maghet / en verhief de maechdeluycke verdienste.

s. 2.
 VVordt
 gefondé
 te Mun-
 sterbil-
 sen.

Dooꝝ raet ende hulpe van **S. Wilibrodus** wort de **H. maget Amelberga** ghesonden naer **Munsterbilsen** / al waer doen ter tijdt blinckte **S. Landrada** van deughden / ende stichte daer een

een clooster ende kercke ter eeren vā
 onse lieue Vrouwe / ende beualse Lan-
 dzada om wel geleert te worden inde
 schriftuere / ende beuesticht in exem-
 pelen der deughden. S. Landzada
 ontfinck de H. Maghet gerne om des
 H. Bisschop wille / ende steldese onder
 het gheselschap der H. Maeghden / die
 in het selue Clooster om het eeuwich
 leuen strecken ende aerbeyden. Maer
 die selue Maeghden merckten terstōt
 in dese jonghe maget Amelberga tee-
 kenen van een Engels leuen / ende be-
 mindense seer / want sy sagen haer edel
 teer lichaem niet bedeckt met sude
 cleederen / maer met een hardt hape-
 ren cleedt.

HET III. CAPITTEL.

Hoe S. Amelberga ten houvelyck verfocht
 vyort van Carolus Martellus.

Carolus Martellus onwettelijck Ec. hist.
 sone van Pepyn wort Hertoge vā s. i.
 Babāt ende Conestable van Franck- Carolus
 rijck nae de doot sijns vaders Pepyn: Martel.
 worde genoemt Carolus Martellus / verfoecht
 dat is gesept Hamere / wt causen dat Amel-
 berga tē
 houwe-
 lyck.

hy sijn vanden verdreef en verwan /
 gelyck oft hyse met eenen hamer ver-
 slaghen hadde. Dese quam met die
 Edelste van Brancckrijck in de woe-
 styne om te iaeghen te Munsterbil-
 sen/ ende besocht met eene die kercke
 van ons liue vrouwe die daer by stot/
 welcke hy niet en wilden voorby gaen
 ongegruet. Ende doendendach en-
 de nam/ worde hy vade H. Landrada
 ende van alle haer vergaedinge eer-
 luyck ontfanghen. Die goede Prince
 sloech sijn ooghen op/ ende merckten
 onder die andere maechden die aen de
 metserpe der kercken aerbenden een
 sonderlinge schoone maghet/ ende die
 edelheyt haerder zeden. Guer maeltijt
 vzaechden hy wiens dochter sy was.
 Ende verstaende haer groote edele af-
 compste/ dede hyse by hem comen/ en
 versochte haer ten houweluyck. Waer
 die H. Maghet gaf hem dusdanighe
 antwoordt: Ick heb Christum genomē
 tot eenen bruydegom/ wiens schoon-
 heydt ick aenschoutwe/ van welckens
 omhelsinghen niet en mach verschep-
 den worden: sijn ondertrouwinge heb
 ick

ick ontfangen/ ende in sijn slaepcamer
ben ick ingegaen. Hoe mach ick dan
met minne eens sterffelijcke menschs
wrlupten ende veriaghen den eeuwi-
gen Godt misnē onsterffelijckē bzu-
degom? Ic heb hem geloest de maegh-
delijcke reynicheyt/ en hem tot noch
toe ghehouden de lēlie des cupschen
maeghdoms.

Hy scheidde ongetroost van haer/ en
beualse aen S. Kādřada/ dat sijnse hou-
den souden in grooter werden / ende
ginck in sijn paleys. Amelberga had-
de een broeder Rodinus genoemt die
dock van sijn jonckheyt toe genomen
hadde in deughden/ ende worde in het
paleys opgetogen onder die Dorsten
der salen/ maer onder de Ridderchap
dienden hy vlietelck Godt den Hee-
re/ ende worde seer bemint van Caro-
lus om sijns susters wille / want sijn
liefde tot haer niet en verminderde/ en
meynde niet af te laeten/ hy en hadde
haer verwillicht.

HET III. CAPITTEL.

Hoe Carolus Martellus eenen Beyr ver-
floeck te Munsterbilsen.

Alsoo

S. 2.
Vā Ro-
dinus A-
melber-
ge broe-
der.

5. 1.
 Carel
 rydt met
 Rodino
 nae Mû-
 sterbil-
 sen.

Alsoo hy meer onstack in liefde totte H. maghet Amelberga soo nam hy wt dē palense met hem Rodinum Amelbergs broeder om gaen te jaegen inde woestynne/maer het iaegē beual hy sijn Kidders/ende reedt met Rodino/ende luttel volcx int clooster te Munsterbilsen. Als sy ten cloostere gecomen waeren/saghen sy van verre onder die andere maeghdē Amelbergam in sonderlijke schoonheyt blincken/ende wt haer lieden allen kennen mochte/ende saghense den calck menghende totten mortel met de andere clooster Joffrouwen/om de muren te funderen. Carolus schreyde vanden peerde/en wilde niet ghehinghen dat Amelberga soude vermoent worden vanden calck/ende beual sijn knechten t'werck vooz haer te doen.

5. 2.
 Amel-
 berga
 bidt
 Godt
 om van
 Karel
 ontfla-
 ghen te
 worden

Daer nae wilde Carolus de H. Amelberga cussen/ende badt haer dat sy sijn bruyt wilde wesen. Haer sy hief op haer ooghen nae den hemel/eñ aenriep de hulpe der Engelen eñ der Apostelen/eñ badt Godt aldus: O heere Jesu Christe siet nu aen de bedrucktheit
 utwer

uwer dienstmaget: Ghy weet dat ick
 v o onsterffelycke bypdegō de maech-
 delijcke repnichtyt opgeoffert hebbe/
 ende onder den vingerlinck des ghe-
 loofs de maeghdelijcke repuichendt
 hebbe bewaert/behoudt dan die bloe-
 me mijns maeghdoms die v gehe-
 licht is. Heere daelt neder tot mijnder
 ootmoedige bedinge/ende bedwinght
 de verwoetheyt des Prince / op dat
 mijn siele en mijn lichaem nemmer-
 meer van hem besmet en worde. En
 haer maeghdelijck gebedt heeft ghe-
 klinckt inde ooren des Heeren/ want
 die hemelsche bypdegom openbaer-
 den haer tegenwoordich/ ende gaf sij-
 ne wtuercozen bypdt troost.

Daer quam een Vrouwe gelooopen
 roepende ende karmende/ende viel de
 H. Abdisse Landrada al schreynde te
 voeten/ende sende/ O vrouwe half le-
 uende coste ick nauwelijcx ontloopen/
 want daer quam eenen Beyze wt
 den Bosch/ en heeft mijn bien-cozuen
 gebzoecken/ende die bien met den ho-
 nich gegeten/ende nu loopt hy al ver-
 woet ende grimmende/ende verderft
 de beesten/ende comt totten clooster/

5. 3.
 Carolus
 verlaet
 de Beyr.

om iemant te verscheuren ende te ver-
 slinden. Die Clooster Joffrouwē ver-
 ueert zynde liepen tot haer cellen om
 te stryden met den ghebeden teghen
 dit wilt dier. Alleen S. Landzada en
 was niet verueert / ende nam eenen
 handtboom daermen de poozte mede
 sloot / ende gaf dien den ongewapen-
 den Prince / maekende daer ouer het
 teecken des h. crups / om daer mede
 den Benz te beuechten. Die Prince en
 was niet verueert / en verwachtte sijn
 compste. Als nu den Benz inde pooz-
 te ghecomen was / hy gaet den Benz
 voetken vooz voetken te gemoet als
 een vroom Ridder / ende met sijn rech-
 ter handt sloech hy den Benz doot / dē
 cop in stucken / waerom de clooster
 Joffrouwē ende die boeren seer bly-
 de waeren.

HET V. CAPITTEL.

Hoe Carolus niet op en houdt Amelberge
 te versoecken.

S. 1.
 Soeckt
 Amel-
 berge
 totlyne
 wil te
 hebben.

ALs den Prince den Benz hadde
 verslagen / gaf hy het vlesch vā-
 den Benz de werdighe Abdiffe / om
 haer wercklieden daer mede te spysen:
 maer

maer dat vel sondt hy opt paleys tot
een teecken van victorie. Ende keer-
de daer nae wederom te verweruen
t'houwelijck. Haer die maget Godts
was gegaen in de kercke van onse lieue
Vrouwe om te bidden/ende sloet haer
daer in. Sy nam een doose met H. Re-
liquien op haer hooft als vooz een hel-
met: en maecte de aerde nat met hae-
re traenen/ende aen den hemel clop-
te sy met haere gebeden/en dooz de En-
gelen wort Gode gebootschapt t'ge-
bet sijnder dinerse. Haer doen Carel
vander vluchte des H. maghets ver-
nam/en schaemden hy hem niet open-
baer te maken sijn onstekē boosheit:
want hy geboet den Tempel van ons
lieue Vrouwe open te breecken/en de
maghet Godts tot sijne slaepcamer
te brenghen: maer S. Landrada glo-
riose maghet van verdiensten beletten
dat dooz haeren goeden raet/en haer
lieden vele die daer traenen om stort-
ten vooz de voeten des Prince. Ende
aldus heeft die maghet Godts een
luttel tijts vrede gehad;

HET VI. CAPITTEL.
Hoe S. Amelberga de vluchte neemt
met haer Broeder.

§. 1.
Dē raet
noemt
Amel-
berga de
bruyt des
Prince.

DAer nae ist geschiet dat Carolus weder reysde nae sijn hof/ ende hem worde gepresenteert die dochter des Coninckx van Lombardien genoemt Hildegardis / maer hy bleef verliest op S. Amelberga : maer sijn eerbare moeder bracht hem dicmaels ter ghedenckenisse de vermaeninghe sijns vaders doen hy noch leefde / dat hy sijn ghemoet souden breken van te quellen de maghet Gods Amelbergam / op dat hy niet gheslagen en soude worden van Godt: nieteminden raet des Coninckx begeerde ende sloet dat Amelberga soude worden ghe-noemt de bruyt des Prince / ende ghesellinne des Kijser.

§. 2.
Redinus
vlucht
met sijn
suster
Amel-
berga.

Als den broeder vā S. Amelberga verstaen hadde watter ghesloten was hy Carolo met sijnen raet / en hy wel wiste het vast voornemē sijns susters van inden maeghdelycken staet te bliuen / soo quam hy tot sijn bedroef-

de

de suster / wt openbaringhe van S.
 Gertruyt / die doen coorts totten Heere
 geuaren was / ende sende tot Rodino
 der maghet Broeder: Staet op ende
 nemt Amelbergh v suster / ende vlier
 met haer. Ende met hem is sy al heyl-
 melick inder nacht ghebloden / niet
 meer dan een wiel met haer nemen-
 de. Haer een vande Dorsten geheeren
 Hincordus / die haers monen Sone
 was / onderginck haer den wech / ende
 ontfinckse als een verlaetē wese nae
 haer ouders doot / ende teghen haeren
 wille leyde hysse in sijns moeders huis
 als oft hysse hadde willen beschermē /
 maer hy dedet meer om haer te leue-
 ren aen des Conincx Sone / want hy
 was een onsteker des Prince sinne
 ende gemoet totte Maghet sijn nich-
 te. Haer als Carolus strydt hadde
 teghen den Coninck van Aquitanien /
 soo vluchte Rodinus met sijn suster
 van het aensicht des Conincx / alsoo
 sy begonnen hadde / tot ouer de zee / en
 schynlden blytens landes eenen tijt /
 ende leefde daer seer heyllichlyck / ende
 was glozieus in veel miraekelen.

HET VII. CAPITTEL.

Hoc Carolus Martellus focckt met ghevelt
Amelbergam tot hem te trecken.

5. 1.
Carolus
vertrect
te fryde
om A-
melber-
ge wil.

Al wast saecke dat Carolus haeste
ste doer den bode des Paus om
te fryden teghen den voorgenomde
Coninck (welckē fryt naemaels ee-
relyck eynde) nochtans vertreckte hy
soo groote saecke om Amelberghs
wille/ ende quam haestelijck tot Doz-
nick toe / ende aerbende soo hy best
mochte om haer heymelijck te cry-
ghen: Want nae alle vernemen/ver-
stont hy dat sy gevlucht was van sijn
aenschyn in haers moeders doorp/ en
daer schynlden. Ende wāt hy sijn be-
geerte inde nacht hopten te vercrygē/
nam daerom sijnen wech int beginsel
des auōts tot het voorszende doorp daer
die H. Maghet was / om haer te ne-
men vooz sijn bruyt tegen haeren wil-
le/soo verre hyse niet en cost verwilli-
ghen. Welck oock wel geschiet mocht
hebbē/en haddet de goddelijcke vooz-
sinnicheyt niet belet dooz een saelich
visioen.

De saelighe maghet hadde in haer
ghe-

gheselschap eenen Priester een deughdelijcken man. Dese Priester hadde in sijnen slaep een visioen/ en sach eenē hoop van gewapēde lieden/ ende verfont van Godt dat dit Carolus was dieijnen wech aenveert hadde om de bruyt Christi tot sijn houwelijck te dwingen. De Priester ontsprauck vā sijnen slaep/ gheloofde dat goddelijck visioen/ ende bootschape de Maghet Godts des Prince compste. Ende als hy noch sprack/ quam een vā die dienstknechten int huys al hngende/ en sende: **O** edele maghet de Prince is tegewoordich met veel van sijne Edelste Ridders/ en hebben omleghent boozhof om hier int huys te breken.

De H. Maghet was seer verueert/ ende vloghde tot het ghebedt als tot haer ghewoonelijcke hulpe. En doen sy in haer bedehuys was gegaen/ en haer ghebedt gheepndt / nam sy een scheer/ ende sneedt wederom af t'haer haers hoofs/ ende decktet weder met den wiele der Nonnen. Ende als die Coninck vernam dat sy heymelijck inde kercke gevlucht was / brack hy

5. 2.
Haeren
Priester
heeft eē
visioen.

5. 3.
De H.
Maghet
bidt
Godt
om hul-
pe.

tot haer in de kercke. Ende als hyse
sach met dē H. wiel op het hooft / sprac
hy met toynicheyt. Naē dat ghy van-
den raet van Dancrcyck my tot een
bruyt gegeuen syt / wie heeft v derren
den wiel op het hooft gheuen / ende
gheestelick maecten ? Hy menghde
syn dreyngghen met smeecken / ende boet
haer Conincklycke goet / wilde sy sijn
bruyt wesen.

§. 4.
Amel-
berghe
verima-
et alle
goet.

Die H. Maghet en was met smeekē
noch met dreyngementen verueert / en
gaf Carolo te kennen dat sy bereyt
was alle ppenen / ende oock de doot li-
uer souden steruen dan Christo haerē
bruydegom outrou te wesen. Doen
hy sach dat alle sijn smeecken / bidden /
ende dreyngementen te vergeefs wa-
ren / soo greep hy met grooter cracht
den arm der maghet / die sy vast aen dē
Autaeer hiel / ende aerbenden om haer
van daer te trecken daer sy in haer
ghebet lach. Haer aerbendē al te ver-
geefs / want dooz die cracht Godts
diese onruerelyck maecte / en cost hy-
se niet een vingher breet vande plaetse
trecken. Ende doen hyse eenwerf ende
ander-

anderwerf gheslagen hadde / ende niet en cost verwillighen / had hyse soo gestrocken dat den wiel vanden hoofden viel / ende hy haer den arm brack / oft soo sommughe hebben / het been der schouderen / soo dat hy by nae vā haer eer gemaeckt souden hebben een marteleresse dan een bruyt / soo dat hy beschaemt van daer scheyde.

HET VIII. CAPITTEL:

Hoe haer Christus veropenbaerde, en genas.

Nie dat de h. Maghet soo cloec- S. r.
Christus
gheneest
sijn
bruyt.
kelyck hadde gedragen ende gestreden voor de maeghdelycke repnicheyt / en is sy nochtans niet eer op ghestaen van die plaetse daer sy lach / tot dat onse Heere Jesus haer veropenbaerde / den welcken sy al weenende hadde aengeropen / en haer verstercken / iae dock vande quetsure genas. Ende aldus heeft die h. Maghet ende naeuolgheresse der Engelscher onbesmethent voortgebracht wt den saden der repnicheyt een edele vucht der passie.

Als den Prince Carolus al verstoort
J iij
van

§. 2.
Rodi-
nus
wort
monick.

van daer gheschenden was / Rodinus
des H. maghets Broeder Carolum
vreesende / dat hy sinen sellen moet op
hem coelē mochte / om sijn suster wil-
le / ginck wt sijn oogen / ende nam soo
ter herten die volstandicheyt sijns su-
sters / om haer te volgen / dat hy oock
de werelt verliet / ende ginck monick
worden / in S. Benedictus clooster /
op den bergh Cassino / daer S. Bene-
dictus ghewoont heeft / ende daer nae
derhant oock monick is gheworden
Carolomannus outste Sone Caroli
Martelli / int jaer seuen hondert ende
sessenweertich / ten tijde van den Paus
Zacharias / ende Rodinus storf een
heplich man.

HET IX. CAPITTEL.

Hoe S. Willibrordus ende S. Geertruyt haer
veropenbaeren aen S. Amelberga.

§. 1.
Een an-
der vifi-
oē heeft
S. Amel-
berga.

Oock heeft die H. maghet Amel-
berga vooz haer doot gesien S.
Willibrordus ende S. Geertruyt / en
brochten haer dusdanige bootschap.
O gloziose heplige maghet / welckens
schoonheyt v hemelsche brudegom
heeft bemint / ghy hebt vromeluck ge-
streden /

streden/ standvastelyck volherdt/ ghy
sult ontfangen vanden Heere de croo-
ne der Engelen. Onsen heere Jesus
Christus heeft ons tot v gesonden/ v
troostende met onse mespzaecke/ gelo-
uende utwen gloziosen strydt met wer-
digen loon te vergelden. Nae dyn ia-
ren suldy eynden den loop des tegen-
woordigen leuens. Dan suldy als een
wtuercoze Coninginne ende maghet
des Heeren comen totter slaepcamer
uws hemelsche byndegoms met gul-
de cleederen ghecleet.

Dese voorgenoemde heplighen be-
ualen haer een Kercke te stichten ter
eeren van ons lieue Vrouwe/ om daer
te leuen den tijt die haer Godt de hee-
re noch souden vergunnen te leuen.
Daer nae wirt sy S. Willibrodus
ende S. Geertruydt quyt. Ende soo
haer belast was / stichte sy de Kercke
ter eere van onse lieue Vrouwe.

HET X. CAPITTEL.

Van de straffinghe Caroli Martelli, ende
sijne versoeninghe.

Die Hertoghe van Brabant ende
Conestabel vā Brancrypck Ca-
rolus

S. 2.

Haer
wort be-
last een
kerck te
stichten.

S. 1.

Carolus
findt tot
S. Amel-
berga.

colus Martellus en bleef niet onghes-
 traft om dat ghewelt ende onrecht
 Amelberga gedaen/want hy wirt vā
 Godt versocht van een felle coytse tot-
 ter doot toe. Waerō hy tot S. Amel-
 berge sondt eenen Abt Volradum ge-
 noemt met veel gelts/ gout en siluer/
 ende cleederen/om haer te bidden dat
 sy niet en wilden quaet met quaet loo-
 nen/maer dat sy hem vercrygen wil-
 den stonde van penitentie / ende ghes-
 sontheit des lichaems. Die goeder-
 tirē Maghet die een Engels leuē le-
 de/ ghelyck alle haer leefdaech lanck
 goedertiren hadde gheweest/ soo ont-
 fonck sy doock het ghebet des Coninc
 goedertirelyck.

Sende vorts totten Ambassadeur /
 desen raet des salicheyt suldy totten
 Hertoghe draghen wt mijnen monde/
 dat hy sijn gauen die hy my sındt/den
 armen geue / ende qupte sijne sonden
 met aelmissen : Ick en can niet al-
 leen vooz sijn ghesontheit biddē/maer
 doock vooz sijn salicheyt/en des rpkcr.
 Seght hem dat hy doock versoecke
 t'gebet van S. Geertruyt/die my tegē
 sijn

sijn veruolginghe heeft gheweest eenē
 onuertwinnelijcken schilt / ende heeft
 hem vercreghen die geesselinghe des
 goddelijcken gramschaps: Ende dooz
 het voozbidden van dese H. Maghet
 worde den Hertoghe Carolus weder
 gesont / ende vercreech ten houtwelijck
 die voozgenoemde Hildegarden.

HET XI. CAPITTEL.

Van de doot van S. Amelberge.

S. Amelberga ginck dagelijcx vortē
 in deughden / en dede veel mirac-
 keley. Ende als sy nu eenen goeden
 stryft gestreden hadde / ende den loop
 volbrocht hadde / en haer trouwe be-
 waert hadde haeren hemelschen bruy-
 degom Christo / om wien sy by naer
 marteleresse was geworden / soo is sy
 ten lesten vanden Heere geroepen van
 deser werelt. Ende wetende den dach
 te naeken / al wast dat sy haer crach-
 ten verloes / nochtans en hiel sy niet
 op van bidden. Ende in haer wtterste
 worde gehoozt een goddelijcke stem-
 me / haer toespreekende aldus :

Staet op mijn vrendinne, mijn duyue, mijn Cant. 3.
 schoone

schoone, ende comt, vvant den vvinter is nu voorby, den regen is ouer, ende verganghen. Die eeuwighe vreucht is v naekende. Ende betwaert synde met de heplighe Sacramenten / gaf sy haeren onuerwinnelycken gheest in de hāden haers bruydegoms int iaer ons Heeren seuen hondert ende tweentseuentich / of daer ontrent den x. Julij. Ten tyden vanden Paus Adriani / ende is begrauen te Tempsehe op de Schelde / al waer in de Kercke (op haeren naem ghesticht) haer graf ghetoot wort. Haer mirakelen sijn beschreuen vanden Marianer / welcke in groote achte sijn ende weerde.

HET XII. CAPITTEL.

Van haer Translatie.

In na-
tal. SS.
Belgij
10. Julij

DEN Eerw. Heer Joannes Mo-
lanus Doctoor inder Godthendt
te Louē verhaelt dat Balduinus Fer-
reus het maeghdelyck lichaem van
S. Landrada ouergheruert heeft te
Ghendt int clooster van S. Pieter op
den bergh Blandyn / ende gelepdt by
het lichaem oft ghebeenten van S.
Vera

Bertulphus.

Wasseus schryft dat de Borghers van Ghendt met den Bisschop van Doornick/voor hen daer vā eenē feestdach iaerlycx hebben ingestelt int jaer dussent d'yn hōdert ende eenendertich. Haer te Blandyn is haer memorie ghemepnder met meerder versoeck/daerom wort aldaer in martyrologio aldus ghelesen.

Sexto calendas Nouembris, dat is

Op den seuenentwintichsten October is te Blādyn de comste des lichaems van de alderheyligste maghet Christi S. Amelberga.

Item Calendis Maij, &c dat is op de eersten dach van Mey ist int Clooster Blandyn de translatie der heylighe lichaemen Guduali/Bertulphi met de Reliquien van S. Amelberga maghet. Haer wercken sijn geschreuen vā Theodoricus Abt van S. Crupen/die geleest heeft als de oorde van S. Franciscus noch versch was/int iaer twaelf hondert.

HET XIII. CAPITTEL.

Van S. Amelberga Weduvve.

Molan.
& hist.
Ecclef.
Germa.
odita.

Der is noch een ander H. Amelberga gheweest een weduwe / te weten die ten houwelyck was bestaet van Pipino vader van S. Geertruyt aen den machtighen Prince van Lotharingie Witgerus genoemt / ende heeft heylighe kinders ter werelt gebrocht / ende is moeder geweest vā S. Embertus Bisschop vā Camerijck / ende van S. Gudula patronesse van Brussel / van S. Kenneldis ende Pharraildis. Dese Amelberga leydt begraven in het Clooster van Lobin / dat sy gheuordert hadde te bouwen met haer goederen / waerom dat sy in het selue begraven wirt / niet tegenstaende dat sy te Haubeusen nae de doot vā haeren man Witgerus lange seer heylighlyck geleeft hadde / ende daer ghestoruen was. Dit verhael ick hier vā dese H. Weduwe Amelberga / om een onderscheet te maeken tusschen de andere H. Amelberga die maghet is ghestoruen.

HET

HET XIII. CAPITTEL.

Hoe S. Amelberga maghet
gheschildert wort.

S. Amelberga maghet wort geschilde-
dert met eenen staf in haer hande
als Abdisse / oft met een palmriet als
een maghet die victorie gheuochten
heeft. Onder haer voeten eenen visch
diemen Steur noemt: want men seyt
dat diergelycke visschen het schip / int
welck haer lichaem ghevoert wirdt
vergeselschappende t selue door de ges-
henghenisse Godts tegen stroom heb-
ben doen opbaeren niet sonder miracu-
kel.

E N D E.

PIO LECTORI.

Permultum debere rempublicam Christianam
 eruditissimis iuxta atque piissimis bonæ me-
 moriæ PP. Theodorico Abbati Trudonensi,
 Laurentio Surio, & D. Ioanni Molano, &c. fate-
 buntur, non dubito, mecum, Pie Lector, quot-
 quot eorum tomos de vitis Sanctorum attētius
 legerint. Ego certè cū eos peruoluere diligētius
 cœpisssem, existimabam nullum omnino scripti-
 onis genus aggredi eos potuisse accommodatius.
 Sed dolebam æquè eximium hunc fructum tam
 paucis adhuc esse in manibus, nonnullis etiam ob
 hoc solum negari, quòd libri illi haberi non pos-
 sint, nisi sumptibus maximis. Quibus ut ego pro
 modulo meo tantisper seruirem maximè Münster-
 blisensibus, donec eis ipsum fontem vel Latinum
 vel Flandricum commodiùs adire contingeret,
 ecce exhibere conatus sum ex iis collectas has vi-
 tas S. Amoris, S. Landradæ virginis, & S. Amel-
 bergæ itidem virginis, libellum, ni fallor, pro mo-
 ribus nostris attemperatum ad captum vsūque
 omnium, vnde scilicet & æquè in eo seruiui de-
 uoto fœmineo sexui atque virili. Quem meū lā-
 borem, pie Lector, si probare te videro, habebis
 breui eiusce generis etiam plures Sanctorum &
 Sanctarum vitas ex tertio ordine S. P. nostri Frā-
 cisci, ac S. Claræ, in secundo tomo Seraphicæ no-
 stræ Historiæ, qui Louanij sub prælo est. Vale &
 fructe.

FINIS.

